

Vapaa

Ajatteliija

Yhdenvertainen Suomi

Yhdenvertaisia katsomuksesta riippumatta. Kansalaisaloite.

Radikaaleinta on toisen
HUOMIOIMINEN

Ateismin
AAKKOSET

Ranska – yhdenvertainen
TASAVALTA

Ateismin aakkoset

Mikä sekularismi? Mitä ovat nimiäiset? Vapaa Ajattelijan avaa usein esiteltyjä termejä Pertti Jarlan uskomattomalla kuvituksella höystettynä sivulta 5 lähtien.

Yhdenvertainen Suomi

Kansalaisaloitetta käsitellään halki koko lehden. Teemaa avataan sivulta 10 sivulle 18 ja allekirjoitettavan kannatuslomakkeen löydät sivulta 21. Mihin aloitteella pyritään? Millaisia ajatuksia se herättää esimerkiksi muslimifeministissä sivulla 15?

Mikä on paras ismi?

Vapaa Ajattelijan lukijat avaavat sanaista arkkuaan sivuilla 28-30. Pohdinnan alla tässä numerossa mm. se, mikä ismi on paras – vai onko mikään.

Sanottua

"Maailman todellinen mysteeri on näkyvä, ei näkymätön"

Oscar Wilde
Kirjailija

- 4 **ATEISTIN ARKEA JA JUHLAA**
Tunnustuksettomuus syyniin
Heta Saxell
- 5 **ATEISMIN AAKKOSET**
Ateismin aakkoset
- 9 **MINISTEREIDEN KIIREET**
Ministereiden kiireet
Lasse Pylkki
- 10 **YHDENVERTAINEN SUOMI**
Mikä yhdenvertaisuus?
Suvi Auvinen
- 11 **Ranska – yhdenvertainen tasavalta**
Lasse Pylkki ja Bruno Guillard
- 14 **Hylätyksi pakotetut**
Jussi Förbom
- 15 **Radikaaleinta on toisen huomioiminen**
Marian Abdulkarim
- 16 **Yhdenvertaisuus koskettaa jokaista – SETA täyttää 40 vuotta**
Mikko Väisänen
- 17 **JUMALATTOMIA LINKKEJÄ**
Linkkejä suomeksi ja englanniksi
- 18 **YHDENVERTAINEN SUOMI**
Tietoa kansalaisaloitteen tukemisesta ja kannatusilmoituslomake
- 22 **Pukit kaalimaan vartijoina**
Esa Ylikoski
- 24 **YHDISTYNEET AJATTELIJAT – YHDISTYKSET TOIMIVAT**
- 25 **USKOMATON MAAILMA – UUTISIA MAAILMALTA**
- 26 **SUOMALAISEN VAPAA-AJATTELUN HISTORIAA**
Lapuanliikkeen ajoista valtaojan vierailuun
Hanna Eklund
- 27 **USKOMATON MAAILMA – UUTISIA MAAILMALTA**
- 28 **VAPAASTI AJATELTUA – MIELIPITEET**
Paras ismi
Hanna Eklund
- 28 **Uskonnon evoluutio**
Osmo Tammisalo
- 31 **HALLITTU AJATUS – LIITTOHALLITUS TIEDOTTAA**
- 32 **VALTAKUNNASSA KAIKKI HYVIN? KANNATETTAVIA KANNANOTTOJA**
- 34 **PÄÄSIHTEERIN PALSTA**
Keskustelu ja jalkautuminen tarpeen
Esa Ylikoski

Kansalaisaloitteita ja YHDENVERTAISUUTTA

Kansalaisaloite voi olla hyvä kansalaisvaikuttamisen muoto, jos sen sellaiseksi tekee.

Petri Karisma

Kansalaisaloite on varsin erikoinen kansalaisvaikuttamisen keino. Ensiksi varmasti tulee mieleen, että kansalaisaloitteen keskeinen tehtävä on saada 50 000 kannattajaa ja näin saattaa se eduskunnan käsittelyyn. Tämä on luonnollisesti hyvin tärkeä osa kansalaisaloitetta. Kansalaisaloitteilla on kuitenkin paljon muitakin ulottuvuuksia kuin eduskuntaan pääseminen. Varsinkin, kun on mitä todennäköisintä, että hyvin harva (jos mikään) kansalaisaloite johtaa suoriin lainsäädännöllisiin muutoksiin. Minusta kansalaisaloitteessa niin kuin monessa muussa asiassa voidaan sanoa, että matka on päämäärää tärkeämpi. Kansalaisaloitteelle saatetaan kerätä 50 000 kannattajaa ilman sen suurempaa yhteiskunnallista keskustelua. Yhteiskunnallisen keskustelun puuttuminen kansalaisaloitteen ympäriltä jättää tällaisen aloitteen torsoksi. Hyvä aloite on sellainen, joka aiheuttaa paljon kansalaiskeskustelua yhteiskunnassa. Vaikka aloite ei menisi läpi eduskunnassa, se on näin jättänyt pysyvän jäljen suomalaiseen yhteiskuntaan. Kun Yhdenvertainen Suomi -kansalaisaloitetta lähdettiin suunnittelemaan, oli itsestään selvää, ettemme keskity pelkästään allekirjoitusten keräämiseen. Olemme tiedottaneet kansalaisaloitteesta aktiivisesti ja tuottaneet mm. televisio-mainoksia, joiden avulla pyrimme saamaan huomioita asialle. Näin kansalaisaloite on samanlainen markkinointiväline kuin esimerkiksi eroa-kirkosta.fi-palvelu. Vanhat epätasa-arvoiset rakenteet murtuvat ja lak-

kaavat olemasta, kun niiden väärydet paljastetaan ja ne alistetaan yleiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Vanhojen rakenteiden, kuten uskonnon ja kirkkojen etuoikeudet, perustuvat pitkälti siihen, ettei niiden etuoikeuksia ole saanut tai niitä ei olla pystytty haastamaan riittävän tehokkaasti. Internet on tasoittanut

Olisi erittäin tärkeää, että Yhdenvertainen Suomi -kansalaisaloite saisi 50 000 allekirjoitusta täyteen. Ensiksi tietenkin sen takia, että kirkon ja valtion erottaminen saataisiin eduskunnan käsittelyyn. Toinen ehkä vieläkin tärkeämpi asia on, että kansalaisaloitteesta saattaa poikia tuleviin eduskuntavaaleihin vaaliteema.

Mikäli onnistumme saamaan aiheen vaaliteemaksi, niin silloin on varma, että poliitikot joutuvat ottamaan toisissaan kantaa asian puolesta tai sitä vastaan. Puhe on tärkeää, koska se on vanhojen järjestelmien surma. Se, että Yhdenvertainen Suomi -kansalaisaloitteen teemoista saataisiin vaaliteema, vaatii paljon työtä. Vaalien jälkeen on

Haluamme tunnustuksettomuuden vaaliteemaksi!

pienempien ja isompien toimijoiden punteja. Tämä on näkynyt todella nopeasti mm. Suomessa. Kirkon asema nykyään ei ole samanlainen monoliitti, kuin se oli vielä jokin vuosikymmen sitten.

aivan mahdollista, että tehdään uusi kampanja ja kansalaisaloite. Silloin aihe voisi olla perinteinen "kirkko irti valtiosta" ja nettisivuna kirkkoirti-valtiosta.fi.

Yhdenvertainen Suomi-kansalaisaloitteen voi käydä allekirjoittamassa oikeusministeriön ylläpitämällä internet-sivuilla osoitteessa www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/707. Tarkemmin tietoa löytyy kansalaisaloitteen kotisivuilta www.yhdenvertainensuomi.fi.

Kannattaa osallistua Yhdenvertainen Suomi -kansalaisaloitteen televisiomainosten rahanke-
räykseen ja nimien keräämiseen. Näistä molemmista löytyy tietoa yhdenvertainensuomi.fi-internetsivuilta ja tästä lehdestä sivuilta 18 ja 19.

Tunnustuksettomuus

Uskonnonopetus on jo opetusmateriaalinsakin puolesta kierrätyskamaa.

SYNYNIIN

Heta Saxell

Kolumnistin urani alkoi *Vapaa Ajattelijan* numerossa 4/2009, tuolloin lehti ilmestyi kuusi kertaa vuodessa. Kirjoitin ensimmäisessä kolumnissa omas- ta lapsuudestani ja nuoruudestani tapauskovaisuuden Suomessa ja pohdin uskonnonopetusta: ”Pientä edistystä valtionkirkon joka puolelle ulottuvan vaikutuksen patoamiseksi on muutaman vuoden takainen päätös, että kouluissa annettavan uskonnonopetuksen tulee olla lajis- saan tunnustuksetonta. Hyvä linjaus, mutta miten onkaan käytännön toteutumisen laita? Minun on vaikea nähdä, että esimerkiksi vanhan ala-asteeni opettajat muuttaisivat vuosien aikana muotoutunutta opetustyyliään. Olisi- pa mielenkiintoista päästä katsomaan, miten asiat ovat. Tuskin opetusviras-

tolla virkaa on tarjolla, mutta ilmoit- taudun omin lupineni tunnustukset- toman uskonnonopetuksen toteutu- misen tarkastajaksi!”

Suomen Humanistiliiton järjes- tämillä XXXII Humanismin päivil- lä marraskuussa 2013 olin hihkais- ta ääneen, kun puhujavieraana ollut Kansainvälisen humanistisen ja eet- tisen liiton (IHEU) belgialainen pu- heenjohtaja **Sonja Eggerickx** kertoi

Epäilen, muuttavatko opettajat opetustaan.

Belgian systeemistä uskonnon ja se- kulaarin etikan saralla. Belgiassa on juurikin katsomusaineiden tarkas- taji koulussa! Belgiassa siis löytyi- si tuo vuosien takaisessa kolumnissa ilmoille heittämani virka. Suomessa on toki aiemmin ollut tarkastajia, jot- ka kävivät seuraamassa kaikkea ope- tusta ja valvomassa sitä, mutta täs- tä käytännöstä on sittemmin luovut- tu. Opettajien ammattitaitoon luote- taan, eikä siinä mitään.

Epäilen silti, että monen pitkään jo opettajana toimineen voi olla vaike- aa muuttaa vanhoja opetustyyliään, varsinkin kun tuossa mainitussa uu- distuksessa muuttui vain termistö, ei sisältö. Vaikka opetusta sanotaan tunnustuksettomaksi, se ei näy op- piaineen sisällöissä. Oppikirjat ovat vielä oma lukunsa. Monessa koulus- sa rahat ovat tiukassa ja oppikirjoja kierrätetään, joten opetusmateriaa- li saattaa olla sisältönsäkin puoles- ta kierrätyskamaa. Olen myös oman

kapean oppikirjaotoksen perusteella tullut siihen tulokseen, että monessa päivitettyssäkin alakoulun uskonnon- kirjassa sama meininki jatkuu yhä ja vanhentuneet ja osin jopa virheelli- set tiedot jatkavat elämäänsä. Erääs- sä alakoulun uskonnon oppikirjassa uskonnottomista ja elämäntiedon tiedosta kerrottiin, että elämänties- tustiedon tunnilla opiskellaan pää- asiassa uskonnotonta tapakulttuuria.

Kukaan, joka on viitsinyt edes vilkaista opetussuunnitelman perusteita et:n osalta, ei voi esittää mitään noin päätöntä.

Suomen Humanistiliiton pitkäaikainen puheenjohtaja **Pekka Elo** menehtyi joulu- kuussa 2013. Herra Elämän- katsomustiedoksikin kutsut- tu Elo teki suunnattoman tärkeän ja merkittävän työn elämäntiedon op- piaineen saamiseksi Suomen kouluihin. Virkatyönsä hän

teki opetusneuvoksena opetushalli- tuksessa alanaan juuri elämänties- tustieto ja filosofia. Elämänties- tustieto monitieteisenä, aidosti se- kulaarina oppiaineena, on ainoa laa- tuaan maailmassa. Voimme olla siitä ylpeitä ja myös jatkaa työtä elämänties- tustiedon säilyttämisen puo- lesta ja sen avaamisesta kaikille oppi- laille valinnaiseksi aineeksi.

Uskonnonopetuksesta ja samal- la myös elämäntiedon ase- masta uudessa opetussuunnitelmas- sa väännetään parhaillaan kättä kun- ten myös meneillään olevassa lukion tuntijakouudistuksesta. Mitä käy kat- somusaineille tai muille reaaliaineil- le? Mikä on lukion yleissivistyksen aste ja tae tulevaisuudessa? Varmaa on, että eettisen pohdinnan ja eettis- ten kysymysten merkityksen ymmär- tämisen tärkeys ei tulevaisuudessa ai- nakaan vähene. Se, kannustaako kou- lulaitoksemme lapsia ja nuoria tähän, onkin sitten eri asia.

Heta Saxell. Kuva Lauri Mikonranta.

A AGNOSTISISMI

Agnostisismi on käsitys, jonka mukaan ei voida tie- tää, onko jumalaa tai jumalia olemassa vai ei. Krei- kan sana ”gnosis” tarkoittaa tietoa. Agnostikko ei usko jumalaan, koska sen olemassaoloa ei voi to- distaa, mutta ei myöskään kiellä jumalan olemas- saoloa, koska sitäkään ei voida todistaa.

ATEISMI

Ateisteilta puuttuu jumaluskäsite. Ateisti pitää fak- tana sitä, että jumalia ei ole (positiivinen ateismi), tai hän ajattelee, että häneltä yksinkertaisesti puuttuu tunne jumalan olemassaolosta (negatiivinen ateis- mi). Henkilön ateismista ei automaattisesti seuraa minkäänlaista suhtautumista moraaliin tai uskon- toihin.

Varhaisimmat tunnetut ateistiset ajattelijat ovat antiikin Kreikasta, myöhempiä tunnettuja ovat ol- leet mm. filosofit **Friedrich Nietzsche**, **Simone de Beauvoir**, **Bertrand Russell** ja kirjailija **Mark Twain**.

Ks. Uusateismi, Vapaa-ajattelu.

B BRIGHT

Mm. **Richard Dawkinsin** ja **Daniel Dennettin** lanseeraama uudiskäsite. 'Bright' on henkilö, jol- la on naturalistinen todellisuuskäsitys ilman yli- luonnollisia tai mystisiä piirteitä. Brightin etiikka ja toiminta perustuu naturalistiselle maailmanku- valle. Suomennokseksi on esitetty mm. ”Välkky”. Brightit järjestävät tapaamisia ja pitävät yhteyt- tä internetissä, mutta heillä ei ole virallista orga- nisaatiota.

E EPIKUROLAISUUS

Kreikkalaisen filosofi **Epikuroksen** (341–270 eaa.) mukaan nimetty oppi, jonka mukaan jumal- lat ovat olemassa, mutta eivät vaikuta maailmaam- me millään tavalla. Maailmankuva oli materialisti-

nen. Epikurolainen ”hyvä elämä” on yksinkertais- ta, pienistä iloista nauttimista. Ei ole mitään tuon- puoleista kohtaloa.

ETIIKKA

Moraalin ja siihen liittyvien kysymysten tutki- musta, moraalifilosofiaa: Käsittelee eettisen toi- minnan periaatteita, oikeaa ja väärää, hyvää elä- mää, sekä arvojen ja eettisten väittämien luonnet- ta. Viittaa myös ajattelutapaan, jonka pohjalta ih- minen suhtautuu moraalisiin kysymyksiin. Ks. Moraali.

EUROOPAN IHMISOIKEUSSOPIMUS

Suomen ja useimpien muiden Euroopan maiden al- ekirjoittama kansainvälinen ihmisoikeussopimus. Toteaa uskonnonvapaudesta:

Jokaisella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Tämä oikeus sisältää vapauden vaihtaa uskontoa tai uskoa ja vapauden tunnustaa uskontoaan tai uskoaan joko yksin tai yhdessä muiden kanssa julkisesti tai yksityisesti jumalanpalveluksissa, opettamalla, hartaudenharjoituksissa ja uskonnollisin menoin.

H HUMANISMI
Inhimillisyyttä korostava elämänasenne.

I IGNOTISMI, INDIFFERENTISMI
Näkemyks, jonka mukaan kysymys jumalan olemassaolosta on merkityksetön, koska sillä ei ole todennettavia/testattavia seurauksia. Ignostismi kyseenalaistaa myös subjektiivisen kokemuksen todistuksena Jumalasta. Ignostikko saattaa kuitenkin pitää ajatusta jumalasta tunneperäisesti tai esteettisesti merkityksellisenä.

J JOULU
Osa talvipäivän seisauksen kunniaksi järjestettävien vuosittaisten juhlien pitkää historiaa. 350-luvulla kirkko yhdisti hallinnollisella käskyllä roomalaisten 25. joulukuuta juhliman aurinkojumalan Sol Invictus (voittamaton aurinko) päivän juhlat Jeesuksen syntymäjuhlaan. Nykyiseen joulunviettoon sisältyy kristillisen perinteen lisäksi muinaisia pakanallisia elementtejä (joulukuusi, joulupukki).

K KIRKKO
Kirkko on kristillisten seurakuntien muodostama yhteisö tai kokonaisuus, joka perustaa olemassaolonsa kristilliseen uskontunnustukseen ja opin-käsityksiin.

KIRKOLLISVERO
Evlut. ja ortodoks. kirkon jäsenmaksu, jonka valtio kerää veron muodossa. Muilla uskonnollisilla yhteisöillä ei ole verotusoikeutta, ne keräävät jäsenmaksunsa kuten muutkin yhdistykset.

L LAÏCITÉ - RANSKAA
Periaate, jossa julkinen valta ja julkiset tilat pidetään erillään uskonnoista eli ovat tunnustuksettomia. Julkinen valta (valtio ja kunnat) ei tunnusta mitään uskoa vaan kohtelee kaikkia vakaumuksia yhdenvertaisesti. Merkitsee melkein sama kuin sekularismi. Ks. Sekularismi.

LENTÄVÄ SPAGETTIHIRVIÖ
"Uskonto" syntyi USA:ssa vastalauseena Kansainvälisen osavaltion päätökselle opettaa kouluissa kreationismia evoluution rinnalla "tasapuolisuuden" nimissä. Vaatii Spagettihirviölleen vastaavaa asemaa opetussuunnitelmassa. Kannattajat kutsuvat itseään pastafareiksi, ja vaativat oikeutta pitää pastasiivilää uskontonsa vaatimana päähineenä! Hirvi-

ön olemassa olemattomuutta ei voi todistaa sen enempää kuin muidenkaan jumalolentojen.

M MORAALI
Moraalilla viitataan vallitseviin käsityksiin siitä, mikä on oikeata ja mikä väärää (kuvaileva käyttö), ja mikä on oikein ja mikä väärin (normatiivinen käyttö). Moraali viittaa myös etiikkaan eli moraalifilosofiaan. Ks. Etiikka.

N NIMIÄISET
Lapsen nimenannon yhteydessä järjestettävä uskonnoton juhla. Tilaisuudessa lapsi esitellään suvulle ja perheystävälle ja lapsen nimi julkistetaan mahdollisesti ensi kertaa. Juhlapaikka ja -menot ovat vapaasti vanhempien päätettävissä. Juhlapuhjana voi toimia ulkopuolinen puhuja, sukulainen tai ystävä. Nimiäiset ovat yleistyneet: v. 1977 lapsista kastettiin 95 prosenttia, vuonna 2012 enää 78 prosenttia.

O ORVOKKI
Kansainvälisesti tunnettu vapaa-ajattelun symboli. Näkyy mm. Pro-Seremonioiden logossa.

P PAKANA
Kristityt ovat käyttäneet ilmausta "pakana" vaihtelevasti muiden uskontojen edustajista. Kristinuskon ja muiden universaalien uskontojen laajalti syrjäyttämisiä etnisia uskontoja, kuten suomalainen muinaisusko, on nimetty vanhapakanalliseksi. Vanhoihin perinteisiin perustuvia uudempiä uskonnollisia suuntauksia (mm. wicca, uussamanismi) on kutsuttu uuspakanalliseksi.

PANTEISMI
Käsitys, jonka mukaan Jumala on yhtä kuin maailmankaikkeus. Panteisti ei usko persoonalliseen, maailmankaikkeudesta erillään olevaan jumaluuteen. Hindulaisuudessa, buddhalaisuudessa ja taolaisuudessa on panteistisia piirteitä, samoin eräissä kristinuskon, juutalaisuuden ja islaminuskon suuntauksissa. Rationaalisesti ajattelevan ateistin kannalta panteistiselle maailmankatsomukselle ei löydy perusteita sen enempää kuin monoteistiselle.

PROMETHEUS-LEIRI
Kristillisen rippileirin uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton vastine, "aikuistumisleiri". Leirejä järjestää ympäri maata Prometheus-leirin tukiry, joka kulkee myös nimellä Protu. Leiri kestää viikon. Tavoitteena on rakentaa omaa elämäntapaa muiden kanssa keskustellen. Prometheus-leirit on tarkoitettu kaikille 8. luokan käyneille nuorille poliittisesta vakaumuksesta tai maailmankatsomuksesta riippumatta.

R RATIONALISMI
Rationalismi (lat. ratio, laskeminen, järki, harkinta) eli järkeisajattelu on näkemys, jonka mukaan tiedon lähteenä on ensi sijassa järki ja harkinta, ei tunneperäinen kokemus, dogmi eikä usko. Uskonnottomat ja skeptikot ovat usein rationalisteja. Rationalisti torjuu uskomukset, joille ei ole järkiperäisiä perusteluja.

S SEKULAARIHUMANISMI
Uskonnotonta humanismia. Pyrkii nykyistä inhimillisempään yhteiskuntaan inhimillisten ja muiden luonnollisten arvojen sekä järjellisen ajattelun ja vapaan tutkimuksen, ei jumaluskon avulla. Se ei hyväksy yliluonnollista maailmankäsitystä.

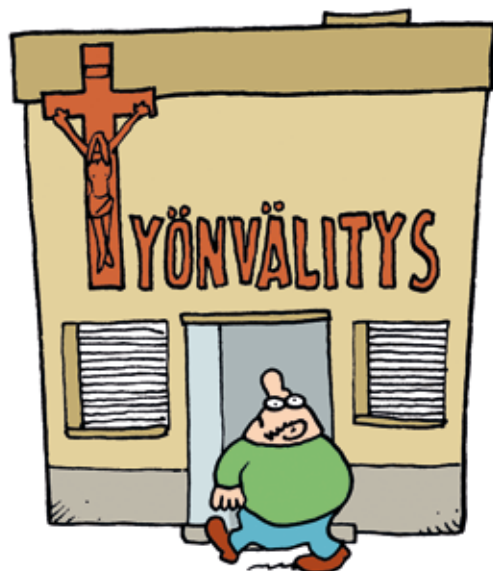

SEKULARISMI

Sekularismi tarkoittaa, että julkinen valta (valtio ja kunta, sen instituutiot ja virkamiehet) ja uskonnot (kirkko, sen instituutiot ja henkilöstö) ovat erillään toisistaan. Julkisen vallan tulee olla uskontoihin nähden puolueeton, tunnustukseton. Uskonnolliset uskomukset ja käytännöt eivät saa vaikuttaa viranomaisten päätöksiin ja toimiin.

Esimerkki sekulaarista valtiosta on Ranska, jossa kirkko ja valtio erotettiin toisistaan v. 1905. Euroopan neuvosto antoi 2007 suosituksen, jossa se totesi kirkon ja valtion eron olevan "Euroopan yhteisiä arvoja".

EI-SEKULAARI JULKINEN PALVELU

SKEPSISMI

Skeptikko uskoo tieteellisen menetelmän tuottavan luotettavinta saatavissa olevaa tietoa, ja vaatii luonnontiedettä koskevilta väitteiltä kunnollisia tieteellisiä perusteluja.

SUNDAY ASSEMBLY

Alunperin brittiläinen uskonnoton ryhmä, joka järjestää sunnuntaisia "ateistikirkon" kokouksia juhliakseen "elämän ihmettä". Ajatus "ateistikirkosta" on saanut ankaraa kritiikkiä ateistien taholta.

U USKONNOTTOMUUS

Ei-uskonnollinen elämäntapa, maailmankuva ja etiikka, joka voi ilmentyä identiteettinä tai painottua maailmankatsomuksellisesti.

UUSATEISMI

Ilmaus, jolla viitataan meidän vuosituhannellamme esitettyyn ateistiseen uskontojen kritiikkiin. Uusateisti-sanaa on käytetty kirjoittajista kuten Richard Dawkins, **Christopher Hitchens** ja **Sam Harris**. Näkemyksellisiä eroja 2000-lukulaisten ja aikaisempien ateististen puheenvuorojen välillä on vaikea nähdä.

V VAPAA-AJATTELU

Uskonnotonta ajattelua ja toimintaa, jolla edistetään uskonottomien asemaa yhteiskunnassa, ajetaan täyttämään uskonnon ja uskonnottomuuden vapautta ja vaaditaan sekulaarin valtion toteutumista. Yleensä vapaa-ajatteluun kuuluu myös uskontokritiikki, mutta nykyisin kritiikki kohdistuu ensi sijassa valtioon ja kuntaan, jotka kohtelevat ihmisiä epätasa-arvoisesti sen mukaan, kuuluvatko he ns. valtiokirkkoon vai eivät, eivätkä kunnioita ihmisten katsomuksellista yksityisyyttä.

Vapaa-ajattelijat alkoivat järjestäytyä 1800-luvulla. Vapaa-ajattelijain maailmanliitto perustettiin 1880. Suomen Vapaa-ajattelijain liitto aloitti toimintansa 1937, ja nykyisen nimensä se otti vuonna 1945.

Y YHDENVERTAISUUS

Periaate, joka koskee yksilöitä, antaa heille yhdenvertaisen kohtelun lain edessä riippumatta heidän taustastaan, ominaisuuksistaan, uskonnostaan tai vakaumuksestaan. Heikommassa asemassa olevaa vähemmistöä voidaan rationaalisin ja moraalisin perustein tukea (ns. "positiivinen erityiskohtelu") heidän saattamiseksi käytännössä muiden kanssa yhdenvertaiselle tasolle.

YHTEISKUNTA

Valtio, kunta, yhdistykset, yritykset ja uskonnolliset yhdyskunnat ovat kaikki osa yhteiskuntaa: valtiota ja yhteiskuntaa ei siis pidä sekoittaa keskenään.

Ministereiden KIIREEET

Toimitus lähetti kuuden eri hallinnonalan ministerille kyselyn, jossa pyydettiin vastausta neljään kysymykseen. Kysymykset koskivat tietyistä uskonnon vapauden toteutumisesta – tai toteutumattomuudesta – heidän johtamillaan hallinnonaloilla. Kuka vastasi ja mitä?

Lasse Pylkki

Lähestyimme seuraavia ministereitä kysymyksiemme sähköpostitse: **Alexander Stubb**, **Erkki Tuomioja**, **Krista Kiuru**, **Carl Haglund**, **Jutta Urpilainen** ja **Päivi Räsänen**. Ministeri Stubbin avustaja ilmoitti, että ministeri ei aikatauluksiireiden vuoksi ehdi vastaamaan kysymyksiimme. Ainoastaan ulkoministeri Erkki Tuomioja otti ajan vastataksaan Vapaa Ajattelijan kysymyksiin. Lopulta neljältä ei kuulunut mitään.

Miksi hallinnonalallanne ei ole ryhdytty toimenpiteisiin lainsäädännön – ja sen pohjalta käytännön toimien – muuttamiseksi niin, että ne vastaavat perustuslain ja kansainvälisten sopimusten edellyttämää vaatimusta kohdella kansalaisia yhdenvertaisesti myös uskonnon ja vakaumuksen suhteen?

ERKKI TUOMIOJA: Ulkoministeriö vastaa pääsääntöisesti kansainvälisten sopimusten voimaansaattamisesta eli ratifiointia vaativien sopimusten viemisestä eduskunnan käsittelyyn, mutta muut ministeriöt ovat kuitenkin vastuussa siitä lainsäädännöstä, jonka tarkistamista sopimusten ratifiointi edellyttää.

Miten eri uskontokuntia ja niihin kuulumattomia kansalaisia tulisi hallinnonalallanne kohdella niin, että perustuslain ja kansainvälisten sopimusten vaatimus yhdenvertaisesta kohtelusta Suomessa toteutuisi?

ERKKI TUOMIOJA: Juuri siten yhdenvertaisesti, kuten perustuslaki ja sopimukset edellyttävät. Jos tietoon tulee tapauksia, joissa näin ei olisi, niin siihen on puututtava korjaustoimin.

Onko oikein, että valtio ja kunta haluavat tietää (rekisteröidä) kansalaistensa vakaumuksen tai uskonnon huolimatta siitä, että perustuslain mukaan kansalaisella on oikeus olla ilmaisematta sitä?

ERKKI TUOMIOJA: Tätä oikeutta on kunnioitettava, mutta se ei ole este sen rekisteröimiselle niiden osalta, jotka sen haluavat ilmoittaa.

Edellä mainitut ongelmat ratkeaisivat, jos valtio ja kirkko erotettaisiin toisistaan. Millä aikavälillä näin pitäisi tehdä, tai jos niin ei mielestänne pidä tehdä, millä perusteilla ei ottaen huomioon yllä mainitun Suomen hyväksymät kansainväliset sopimukset ja oikeusvaltion periaatteet sekä perustuslain vaatimukset?

ERKKI TUOMIOJA: Jos minusta riippuu, niin mahdollisimman pian.

Kuva Janne Suhonen

Mikä YHDENVERTAISUUS?

Kuka Suomessa on tasa-arvoinen? Millaisia esteitä yhdenvertaisuuden toteutumiselle näkevät uskonnottomat, turvapaikanhakijat, seksuaalivähemmistöt tai muslimit?

Suvi Auvinen

George Orwellin kirja "Eläinten valankumous" käsittelee tasa-arvon ongelmaa. Kirjan alussa eläimet tekevät vallankumouksen syrjäyttäen heitä sortavat ihmiset ja luovat uuden, paremman järjestelmän. Pian tasa-arvon ihanne kuitenkin jää voitontavoittelun jalkoihin. Vallankumouksen ihanteista jäljelle jää vain surullinen väänös: "Kaikki eläimet ovat tasa-arvoisia, mutta toiset eläimet ovat tasa-arvoisempia kuin toiset."

Miten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus näyttäytyvät 2010-luvun Suomessa? Ovatko meillä esimerkiksi valkoihoiset kantasuomalaiset heterot tasa-arvoisempia kuin muut?

Kansalaisaloite tasa-arvoisesta avioliittolaista oli hiljattain eduskunnan lähetekeskustelussa. Vapaa-ajattelijoidenkin kannalta on kiinnostavaa seurata, kuinka tämän aloitteen käy. Kyse on pohjimmiltaan samasta asiasta: olemmeko tasa-arvoisia lain edessä? Saavatko samaa sukupuolta olevat parit avioitua? Onko uskonnottomalla samat oikeudet kuin kirkkoon kuuluvalla?

Kaikki ovat tasa-arvoisia, mutta...

Lähetekeskustelu oli surullista katsottavaa tasa-arvon kannattajille. Etenkin oikeistopopulistit kunnostautuivat uhkakuvien maalailussa: jos homot saavat avioitua, he shoppailevat lapsia, yhteiskunta romahtaa ja suistumme kommunismiin, jossa katsomme minareettien nousua kulttuurimme rapistuvilla raunioilla. Kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia, mutta kantasuomalaiset kristityt heterot ovat tasa-arvoisempia kuin muut.

Vapaa-ajattelijoiden kansalaisaloite "Yhdenvertainen Suomi" kampanjoi ihmisten vakaumuksellisen tasa-arvon puolesta. Meille vapareille keskeistä on tavoitella yhteiskuntaa, jossa me ja jälkeemme tulevat saavat vapaasti elää tunnustuksetonta elämää. Pitkällä aikavälillä haluamme kirkon irti valtiosta, purkaa uskontokuntien erioikeuksia yhteiskunnassa

ja ylipäättään asettaa ihmiset samalle viivalle riippumatta heidän maailmankatsomuksestaan.

Vapaa-ajattelu näyttäytyy itselle ni pyrkimyksenä tasa-arvoon. Siitä myös yhdenvertaisuudessa ja kansalaisaloitteessamme on pohjimmiltaan kyse. Olemme tottuneet siihen, että poliittista mielipidettä tai seksuaalista suuntautumista ei tarvitse paljastaa, ellei itse halua. Uskonnon tai vakaumuksen joutuu Suomessa vielä paljastamaan monissa paikoissa tahottomaan.

Yhdenvertaisuus on perusoikeus. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kaikilla ihmisillä tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet kouluttautua, tehdä töitä ja saada erilaisia palveluja. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintätutkimusten mukaan kuitenkin yli puoli miljoonaa suomalaista kokee vuosittain tulleeensa syrjityksi.

Vaikka vapaa-ajattelijoiden kansalaisaloite vaatii kansalaisille yhdenvertaista kohtelua uskontojen ja uskonnottomuuden osalta, vaatimus yhdenvertaisuudesta koskettaa monia muita ihmisryhmiä.

Vapaa Ajattelija pyysi kolmea henkilöä kirjoittamaan yhdenvertaisuudesta omasta näkökulmastaan. Miten yhdenvertaisuus toteutuu turvapaikanhakijan, seksuaalivähemmistöön kuuluvan tai muslimin Suomessa? Yhdenvertaisuuteen on vielä matkaa.

Ranska –YHDENVERTAINEN TASAVALTA

Ranskassa valtio ja kirkko ovat olleet erillään jo vuodesta 1905. Miten erillään olo toimii, mitä se merkitsee yksittäiselle kansalaiselle ja miten ero näkyy esimerkiksi kunnan ja valtion toiminnassa? Keravalla asuva Ranskan kansalainen Bruno Guillard kertoo.

Lasse Pytkki ja Bruno Guillard

Bruno Guillard on asunut Suomessa jo kauan. "Julaisen vallan suhtautuminen uskontoon on Ranskassa erilaista", sanoo Guillard pohtiessaan maiden eroja. "Ranska ei lajittele kansalaisiaan uskonnon perusteella eikä myönnä millekään uskontokunnalle virallista asemaa ja siten kohtelee ihmisiä eri tavalla. Jos minusta tulisi Suomen kansalainen, minusta tulisi automaattisesti toisen luokan kansalainen."

Guillard oli yllättynyt nähdessään, miten paljon rahaa kirkko Suomessa käyttää. "Tuntui, että kyseessä on enemmänkin yritystoiminta kuin hengellinen toiminta", Guillard toteaa. Verottajan halu tietää yksittäisten henkilöiden vakaumus on myös kummastuttanut. Guillard vertaa vakaumuksen kysymistä muihin henkilökohtaisiin asioihin, esim. poliittisen kannan uteluun.

Yllätyksiä ovat olleet myös eduskunnan jumalanpalvelukset tai presidentin uuden vuoden puhe, joka tietyllä tavalla suuntautuu vain osalle kansakuntaa ja sulkee muut pois, kun se päättyy "Jumalan siunausta". "Pahin yllätys on uskonopetus julkisissa kouluissa. Ei taida olla parempaa ta-

paa eriarvoistaa lapset pienestä pitäen", Guillard pohtii.

Tunnustukseton koulu

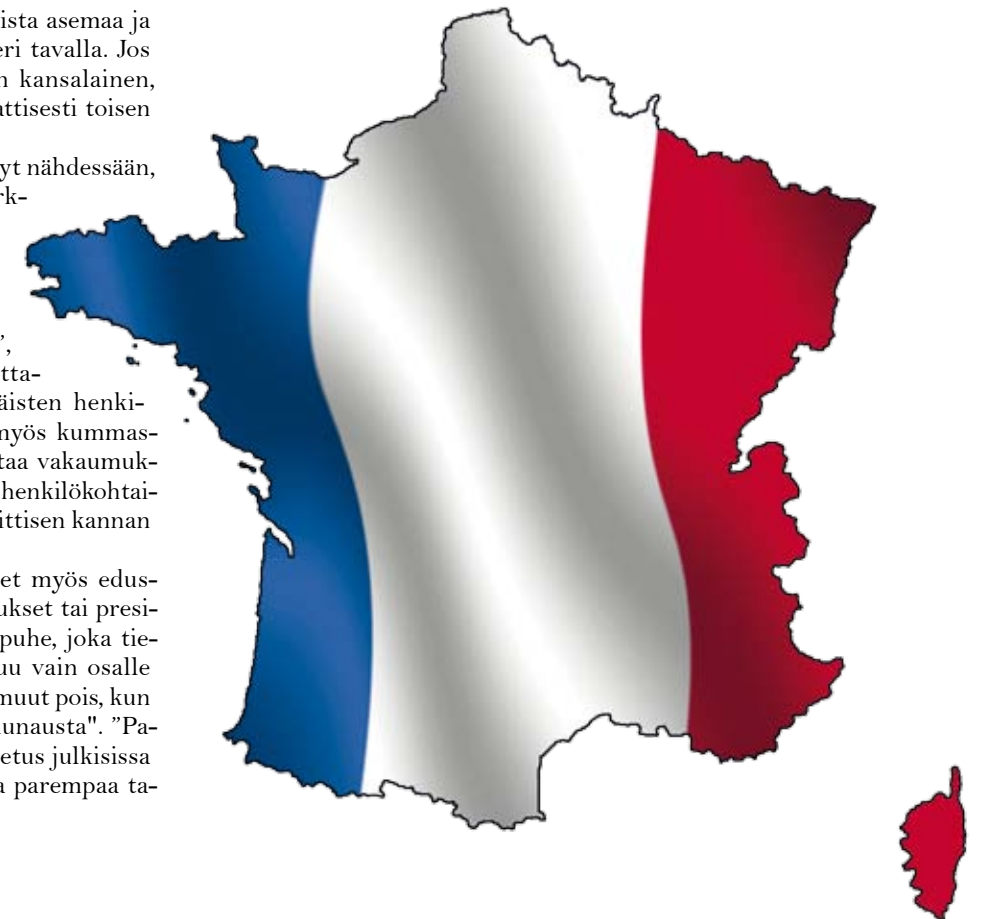
Ranskalaiselle suomalaisen koulun uskonnonopetus vaikuttaa muinaisjäänteeltä. Ranskassa viime vuonna julkistettu Tunnustukseton koulun peruskirja, jota lehtemme viime numero esitteli, on herättänyt keskustelua Ranskassa. Katolinen kirkko muistutti tunnustuksettomuuden

merkitsevän, että valtio on uskontojen suhteen puolueeton ja että valtiossa vallitsee uskonnon vapaus.

"Kukaan ei taistele avoimesti tunnustuksettomuutta vastaan. Käytetään sanoja kuten "avoin" tunnustettomuus", Guillard kertoo. "Sillä ymmärretään, että kipa, risti ja huntu pitäisi hyväksyä uskonnonvapauden nimissä, eikä siinä olisi mitään lain vastaista. Toisaalta väitetään, että ne ovat vain kulttuurisia merkkejä."

Toisten mukaan julkisen koulun pitää olla vapaa uskontokuntien vaikutusvallasta. "Suuren yleisön mielestä asia on selvä: uskonto ei millään tavalla kuulu kouluun. Päätäjien tasolla asioita kierrellään ja viivytetään, perustetaan lautakuntia ja tilataan selontekoja", Guillard sanoo.

Ranskan julkisissa kouluissa uskonnon opetus on kielletty. Halukkaat saavat uskonnonopetusta koulun ja lukujärjestyksen ulkopuolella. "Yläasteella ja lukiossa saa olla koulupappi tai muiden kirkkokuntien henkilökuntaa paikalla, mutta läsnäolo on monta ehtoa: Ei läsnäoloa oppituntien aikana, pappi ei saa järjestää koulussa jumalanpalveluksia, oppilaita tai koulun henkilökuntaa ei saa yrittää kääntää", Guillard kertoo. "Viimeisin päätös on, että julkisissa kouluissa ei saa käyttää huomiota herättäviä uskon-

nollisia merkkejä, esim. näkyvissä olevaa kaularistiä, huntua tai kipaa. Asista on kiistely jo 25 vuotta.”

Noin 80 % Ranskan koululaisista käy julkista koulua. Reilut 15 % koululaisista käy katolisia kouluja, joilla on sopimus valtion kanssa, loput muita kouluja. ”Oikeistohallitus suosii perinteisesti katolisia kouluja, vasemmisto julkisia. Koulujen rahoituksesta väännetään jatkuvasti kättä. Liike suutaan tai toiseen saattaa viedä miljoonia vastustajia kadulle, kuten on nähty”, toteaa Guillard.

Sopimuksella toimivissa katolisissa kouluissa oppilaan ei ole pakko osallistua viikoittaisille uskontotunneille. Tilalle voi valita esimerkiksi tietojenkäsittelyä. Uskonnon opetusta saavat ovatkin usein vähemmistö. Käytännössä suuri osa oppilaista käy näitä kouluja aivan muista kuin uskonnollisista syistä. Sopimuksen takia koulut ovat avoimia kaikille uskonasioista riippumatta.

Kuka kuuluu mihinkin?

Ranskassa valtio ei pidä kirjaa siitä, kuuluuko kansalainen johonkin uskontokuntaan vai ei. Suomessa kirkkoon kuuluva maksaa kirkollisveroa. Sellaista veroa ei Ranskassa ole.

Uskonnon-opetus eriarvoistaa lapset.

Guillard valottaa tilannetta: ”Katolinen kirkko kerää rahansa omilla keinoillaan niin kuin muutkin uskontokunnat tai mikä tahansa yhdistys. Näin ollen, miten voidaan määritellä, kuka kuuluu mihinkin? Asia ei kiinnosta valtiota, ja katolisen papiston näkökulmasta kaikki kasteen saaneet kuuluvat kirkkoon ikuisesti.”

Katolinen kirkko pitää kasterekisteriä, josta tietoja ei saa luovuttaa muulle kuin asianomistajalle. Joka uskontokunta pitää omaa rekisteriään. Arviot jäsenmääristä pohjautuvat gallupeihin. Ihmisiltä kysytään, uskovatko he johonkin ja kuinka usein ja millä tavalla he harjoittavat uskontoaan. Tulos riippuu kysymyksestä. Saa erilaisia vastauksia, kun kysyy ”Mihin uskontokuntaan kuulut?” tai ”Mikä uskon-

to on sinulle lähin?” tai ”Uskotko jumalaan?”.

Eräs mielipidetutkimus vuodelta 2007 kertoo jotain ranskalaisten uskosta. Noin 5000:lta yli 15-vuotiaalta Ranskassa asuvalta kysyttiin: Voiko sanoa, minkä uskoinen katsot olevasi?

Katolinen	59 %
Muslimi	3 %
Protestantti	2 %
Juutalainen	1 %
Buddhalainen	1 %
Muu	3 %
Ei uskontoa	29 %

Ranskassa vanhat kirkkorakennukset ovat yhteiskunnan omistuksessa. Tuomiokirkot ovat valtion omistamia, vanhat kirkot kuntien. ”Loppujen lopuksi vuoden 1905 laki on ollut edullinen katoliselle kirkolle, sillä kirkkojen isot remontit menevät veronmaksajien piikkiin, päivittäiset kulut ja yllä-

pidon kirkko maksaa itse”, Guillard naurahtaa. ”Kyseiset rakennukset ovat kuitenkin usein osa maan kulttuurista perintöä. ”Vuoden 1905 jälkeen rakennetut kirkkorakennukset ovat kirkon omistamia. Moni kunta ei pysty ylläpitämään vanhoja kirkkoja ja kirkkoja joudutaankin luultavasti purkamaan lisää lähivuosina.

Vallankumouksesta alkaen laki on velvoittanut ilmoittamaan jokaisen syntymän ja vauvan nimen kunnan pormestarille kolmen päivän kuluessa syntymästä. Uskontokunnat hoitavat vanhempien niin halutessa kasteet tai vastaavat toimet omalla aikataulullaan. Valtio ei puutu asiaan.

Avioituminen hoituu Ranskassa vallan hyvin ilman seurakuntia: ”Siviilivihkiminen on vallankumouksesta lähtien ainoa laillinen tapa avioitua, ja myös sen hoitaa kunnan pormestari”, Guillard kertoo. ”Kirkollinen vihkiminen tulee niin haluttaessa lisäksi, tavallisesti kaupungintalossa käynnin jälkeen kirkossa tai vastaavassa paikassa. Toisin kuin Suomessa siviilivihkimisessä ei ky-

sytä puolisoilta, tahtovatko he rakastaa toisiaan; tunteet eivät kuulu valtion piiriin!”

Tunnustukseton tulevaisuus

Miltä näyttää tunnustuksettoman Ranskan tulevaisuus? Tuoreiden selvitysten mukaan kasvavia uskontoja ovat islam ja buddhalaisuus. ”Suurin tunnustuksettomuuteen liittyvä ta-

suuden nimissä auttaa, kun se ylläpitää omistamiaan kirkkojakin?”

Paikallistasolla pormestarit eivät voi suoraan rahoittaa rakentamista, mutta joillakin paikoin kunnallinen raha osallistuu rakentamiskustannuksiin, jos moskeijan yhteyteen tulee myös muslimien kulttuurikeskus. Kulttuurin tukeminen ei ole kunnilta kiellettyä. Muslimiyhteisöt keräävät varansa useimmiten itse. Silti osa kansaa, erityisesti äärioikeisto, vastustaa moskeijoiden rakentamista, varsinkin kun samanaikaisesti kirkkoja romutetaan.

Uhkia Ranskan sekularismille Guillard näkee kahdenlaisia: ”Yhtäältä on pyrkimyksiä ”uudistaa” tunnustuksettomuus, niin että siitä tulisi ajanmukaista eikä se rajoittaisi uskonnonvapautta. Toisaalta on yrityksiä ulottaa tunnustuksettomuuden periaate koko yhteiskuntaan.”

Vuonna 1905 tunnustuksettomuuden puolustajia olivat vasemmistotasavaltalaiset, vastustajia Vatikaani ja katolinen leiri, oikeisto ja äärioikeisto. Nykyään, kun vastustus tulee pääsääntöisesti muslimeilta, tunnustuksettomuuden äänekkäin puolustaja onkin äärioikeistolaiset tahot.

Onko kipa vain kulttuurinen symboli?

loudellinen haaste Ranskalle on islam”, Guillard pohtii. ”Muslimeilla ei ole valmiita moskeijoita. Rakentaminen vaatii rakennusluvan ja jostain rahoitusta. Kuka maksaa? Missä määrin julkinen valta voi tasapuoli-

MIKSI RANSKA ON USKONNOTON?

Valistusajan ajatukset eivät ole yksinomaan ranskalaista alkuperää, mutta Ranskan vallankumous (alkaen vuodesta 1789), antoi niille kasvukentän. Vallankumouksellisten mielestä tasa-arvo edellytti etuoikeuksien poistoa. Etuoikeutettuja olivat aatelisto ja katolinen papisto.

1800-luvun lopulla tasavaltalaiset pysyivät maan johdossa pidempään ja pyrkivät rakentamaan uutta tasavaltaa. Sen esteenä oli mahtava katolinen kirkko, ja sen erottaminen valtiosta tuli välttämättömäksi tasavallan vahvistamiseksi. Vuonna 1904 paavin vastataistelun takia tasavalta katkaisi diplomaattiset suhteensa Vatikaaniin. Seuraava askel oli vuoden 1905 laki, jossa valtio ja katolinen kirkko erotettiin toisistaan.

Vatikaani jatkoi kampanjointia ja kielsi katolisia hyväksymästä lakia. Lain täytäntöönpano aiheutti

jopa kuolemantapauksia. Vuoden 1905 lain perusteella kirkkojen omistus siirtyi valtiolta kunnille ja käyttö seurakunnille. Tilanteen rauhoittamiseksi ja lain pelastamiseksi tasavaltalainen hallitus lievensi hiukan käytäntöjä niin, että 1920-luvulle tultaessa sekä Vatikaani että Ranskan katolinen väestö olivat hyväksyneet tilanteen.

Vuoden 1905 lain pääkohdat

1. Valtio ei saa tukea mitään uskontoa rahallisesti eikä poliittisesti.
2. Jokaisella on oikeus harjoittaa uskontoa, mutta ketään ei voi pakottaa siihen.
3. Uskonnonopetus on kouluissa kielletty.
4. Uskonnollisten symbolien käyttö julkisilla alueilla on rajoitettua.

Hylätyksi PAKOTETUT

On lottovoitto syntyä Suomeen, kuuluu vanha sanonta. Mutta mitä jos joutuisit jättämään kotimaasi? Esimerkiksi aatteensa vuoksi vainotut henkilöt saattavat päätyä Suomeen turvapaikanhakijoiksi. Miten kohtelee heitä yhdenvertainen Suomi?

Jussi Förbom

Suomalaisessa turvapaikkapolitiikassa on sekä siitä päättäjien että sitä noudattavien viranomaisien mielestä ollut aina kyse jostain aivan muusta kuin ihmisoikeuksista. Tänä keväänä eduskunta saa kuitenkin eteensä paperin, joka voi viedä mennessään oikeudellisen lainsäädännön rippeetkin.

Lakiesityksen punainen lanka on, että kuka tahansa Maahanmuuttovirastolta kielteisen päätöksen saanut ihminen voisi myös palata kotimaahansa, jos vain haluaisi. Tämä ei tosiasiassa ole mahdollista, sillä hakijan kotimaa voi olla haluton ottamaan takaisin turvapaikanhakijaksi lähtenyt kansalaistaan, joka haluaakin yhtäkkiä palata kotiin. Paluu voidaan estää esimerkiksi siten, että ihmiselle ei myönnetä passia, jonka turvin hän voisi nousta lentokoneeseen. Hakijalla saattaa olla myös täysin perusteltu syy pelätä oman turvallisuutensa puolesta, vaikka virasto onkin nähnyt asian toisin.

Koska laki on tähän asti tuntenut vain pakkopalauttamisen mahdollisuuden, palauttaminen on usein tynsännyt, ja ihminen on jäänyt Suomeen. Nykyisessä ulkomaalaislaissa säädetään, että jos ihmisen paluu ei onnistu, hänelle on annettava vuoden mittainen tilapäinen oleskelulupa. Jos tilanne jatkuu samana kaksi vuotta, lupa on muutettava pysyväksi. Keväällä 2013 Korkein hallinto-oikeus myös huomautti vuosikirjaratkaisussaan Maahanmuuttovirastolle, että näin todella on, ja sen jälkeen virasto onkin myöntänyt tilapäisiä lupia huomattavasti aiempaa enemmän.

Lakiesityksessä vapaaehtoinen paluu halutaan nyt kirjata lakiin vi-

ralliseksi palauttamisen muodoksi. Sen jälkeen viraston antama kielteinen päätös pitää. Vaikka hakija itse tietäisi, että paluu kotimaahan uhkasi jopa hänen henkeään, viranomaiset ilmoittavat hänelle, että voit kyllä palata, jos vain haluaisit. Varmemmaksi vakuudeksi lakiesityksessä halutaan poistaa vastaanottopalvelut ihmiseltä, joka on tällä tavoin määrätty palaamaan vapaaehtoisesti.

On selvää, että tämän jälkeenkin ihmiset eivät aina voi palata, vaan heidän ainut todellinen vaihtoehtonsa on jäädä Suomeen. Jos ja kun esitys menee eduskunnassa läpi, nämä ihmiset sysätään oikeudettomaan limbo-tilaan vailla mahdollisuuksia terveydenhoitoon tai edes säälliseen asuinpaikkaan. Näin luodaan ihmisryhmä, joka on radikaalisti eri asemassa kuin esimerkiksi vielä päätöstään odottavat turvapaikanhakijat, puhumattaakaan muista syistä Suomeen tulleista siirtolaisista – tai meistä ”oikeista suomalaisista”.

Onko yhteiskunnalla tähän varaa? Ei tietenkään. Yhteiskunnan on otettava jokaisen täällä elävän ihmisen oikeudet vakavasti, tehtävä heistä yhteiskunnan jäseniä ja pyrittävä kaikin keinoin saavuttamaan heidän luottamuksensa. Kaikki, jotka tänne saapuvat, eivät ole tulleet jäädäkseen, mutta joskus jääminen on viranomaisien kannasta riippumatta ainoa mahdollinen vaihtoehto. Silloin yhteiskunta ei voi sulkea silmiään, vaan on vastuussa myös tämän ihmisen turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Poliittista agendaa ei voi rakentaa sen varaan, että joistakin ihmisistä vain päätetään olla välittämättä.

Kirjoittaja on tietokirjailija, joka julkaisee keväällä kirjan Väki, valta ja virasto Maahanmuuttovirastosta ja suomalaisesta turvapaikkapolitiikasta.

Jussi Förbom

Yhdenvertainen Suomi

Radikaaleinta on TOISEN HUOMIOIMINEN

Miltä näyttää kansalaisaloite suomalaisen muslimin näkökulmasta? Ovatko uskonnottomat etuoikeutettu ryhmä jo nyt katsomusten saralla? Kuinka voisimme taistella yhdessä yhteiskunnan eriarvoistumista vastaan?

Marian Abdulkarim

Vähemmistöuskonnon edustajana olen usein löytänyt itseni tilanteista, joissa liittolaisiani ovat uskonnottomat henkilöt. Sellaiset, jotka aktiivisesti pyrkivät harjoittamaan omaa uskonnottomuuttaan ja joille se ei ole merkityksetön asia. He ovat liittolaisia silloin, kun keskustellaan julkisen tilan uskonnollisuudesta tai enemmänkin siitä, miksi sen tulisi olla vapaa uskonnoista.

Ystäväni lähetti minulle linkin Yhdenvertainen Suomi - kansalaisaloite uskonnollisen ja vakaumusellisen yhdenvertaisuuden puolesta, mahdollisesti allekirjoitettavaksi. Aloitetta lukiessani huomasin kuitenkin saman, mihin usein törmään; Aloite on tehty ns. ”hyvisten”

toimesta, mutta siinä on laiminlyöty tässä yhteiskunnassa vähemmän etuoikeutetussa asemassa olevat.

Aloitteessa vaaditaan yhteiskuntaa, jonka julkinen tila on vapaa valtion tukemasta uskonnosta - hienoa. Nyökyttelin aloitetta lukiessani, kunnes saavuin kohtaan: ”8) Rikoslain säännöksessä uskonrauhan rikkomisesta suojataan uskontoja kieltämällä jumalanpilkka. Rikoslain tulisi suojata ainoastaan ihmisiä kunnianloukkaukselta, ei uskomuksia arvostelulta.”

Et saa työpaikkaa, koska olet muslimi.

Ensinnäkin, onko tuo todella relevantti asia aloitteen kannalta? Eikö julkista tilaa voi vapauttaa uskonnosta ilman, että on myös lupa pilkata uskontoja? Eikö laki ole jo nyt tiukka ja kynnys nostaa syyte uskonrauhan rikkomisesta korkea? Yhteiskunnassa esiintyvä islamvastaisuus on jo nyt vahva ja ihmisten arkeen vaikuttava. Monen kohdalla nimenomaan tuo lakipykälä on se, mikä estää heitä hyökkäämästä vielä jyrkemmin vähemmistöuskontojen edustajien kimppuun.

Sinänsä hyvässä aloitteessa minua häiritsee vaikutelma siitä, että sitä ovat olleet laatimassa yhteiskunnassa etuoikeutetussa asemassa olevat. Sellaiset, jotka eivät törmää syrjintään

vakaumuksensa tai kulttuurinsa takia jatkuvasti. Mikä on islamvastaisuus? Se on sitä, ettei saa työpaikkaa, kun selviää, että olet muslimi. Se on sitä, että kadulla satunnaiset kulkijat ottavat oikeudekseen ”pelastaa” muslimit uskonnoltaan. Se on sitä, kun samaiset satunnaiset kulkijat yrittävät repiä musliminaiselta huiivia päästä, tai huutavat ”terroristi” muslimimieheksi olettamansa ihmisen perään.

Samalla tavalla kuin uskonnoton vaati oikeuksiaan olla uskomatta mihinkään, taistelee lapsensa hoitopaikassa joulua vastaan tai harmittelee kristillisiä pyhiä vielä vuonna 2014, tulisi löytyä ymmärrystä siitä, että oma vakaumus tai sen puute on merkittävä asia myös ”niille muille”. Ei uskonnottomuus ole älyn mita sen enempää kuin uskonnollisuus sen puutteen. Ihmisoikeudet eivät ole nollasummapeli. Yhden ryhmän ihmisoikeuksien vaatiminen ei vie niitä toiselta ryhmältä.

Aittoa yhdenvertaisuutta on puolustaa kunkin oikeus omaan vakaumukseen tai vakaumusettomuuteen. Oikeus loukata uskontoja ei paranna uskonnottomien asemaa. Tietenkään vaatimus rikoslain muutoksesta ei ole suoranainen vaatimus tehdä pilkkaa uskonnoista, mutta ajatus siitä sisältyy vaatimukseen.

Vähemmistöuskonnon edustajana jaan varmasti monen uskonnottoman kanssa kokemuksia ja ajatuksia valtauskonnon vaikutuksesta arkeen. Se saa minua haluamaan yhdenvertaisempaa yhteiskuntaa. Sellaista, jossa uskonnolla ei ole niin vahvaa roolia julkisessa tilassa. Sen puolesta aloite on todella hyvä ja kannatettava. Joskus radikaaleinta on toisten huomioiminen.

Kirjoittaja on muslimifeministi ja mus-ta aktivisti.

Marian Abdulkarim.
Kuva Hilla Kurki.

Yhdenvertaisuus KOSKETTAA JOKAISTA - SETA TÄYTTÄÄ 40 VUOTTA

Olympialaiset, Venäjän "homopropaganda-laki" ja suomalaisten huippu-urheilijoiden ulostulot ovat puhuttaneet viime aikoina paljon. Onko urheilumaailmassa yhdenvertainen muiden kanssa, jos on avoimesti homo? Mitä on yhdenvertaisuus seksuaalivähemmistöjen näkökulmasta?

Mikko Väisänen

"Sateenkaariliike pitää nähdä laajempaan kuin vain homojen ja lesbojen asiana. Kyse on meidän kaikkien yhteisestä asiasta. Mitä enemmän ympärillä on ihmisiä, jotka eivät voi elää omana itsenään, sitä ahdistavampi ympäristön ilmapiiristä tulee myös kaikille muille. Urheilussa on taipumus patistaa muutettiin, seisomaan rivissä. Seksuaalimuotti on vain yksi muotti. Hiljaisia signaaleja riittää. Miten pitää pärjätä koulussa? Minkälainen perhe pitää olla? Missä pitää asua? Miten pitää suhtautua politiikkaan tai uskontoon? Mikä ammatti on hyvä? Mitä kieltä saa puhua? Mikä auto pitää kotona olla? Mitä vaatteita? Mikä ihonväri?" (Jari Kupila, Urheilu-lehdessä 2014)

Yhdenvertaisuus huippu-urheilussa on ollut alkukevään värikäimpiä puheenaiheita olympialaisten myötä. Jari Kupilan kirjoitus oli tervetullut pääntähtäys urheilumaailman sisästä. Tällainen vahva viesti puhuttaa urheilijoita, joukkueita ja penkkiurheilijoita suoraan. Se on samalla viesti "sateenkaariliikkeelle", että olemme samalla puolella.

Urheilua, kuten kaikkia elämän osa-alueita, koskettavat samat ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistämiseen velvoittavat lait ja periaatteet. Silti on havahduttavaa ja henkilökohtaisesti liikuttavaa, kun asianomainen itse pukee sanoiksi ne ajatukset, joiden kanssa aika ajoin luulee jäävänsä pait-

sioon. On sanomattakin selvää, että jokaisella, myös urheilijoilla, on oikeus määrittää tai olla määrittämättä itsensä seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin osalta

Jokaisella on oikeus olla ylpeä itsestään.

ja olla ylpeä itsestään juuri sellaisena kuin on. Se on keskeinen osa yhdenvertaisuutta.

Meitä on ihan kaikkialla. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt ovat erinomainen esimerkki ihmisryhmästä,

Arvellaan, että joka 10. suomalainen on sateenkaari-ihminen.

johon kuuluu ihmisiä ikään, kieleen, maantieteeseen, etniseen taustaan, kulttuuriin, urheilulajiin, poliittiseen tai uskonnolliseen näkemykseen, sosiaaliseen asemaan tai terveydentilaan katsomatta. On arvioitu, että jo-

ka 10. suomalainen olisi sateenkaari-ihminen.

Seta on 40 toimintavuotensa aikana tehnyt paljon töitä yhdenvertaisuuden eteen. Merkittäviä läpimurtoja on saavutettu ja siksi tänä vuonna on syytä juhlaan. Silti homot, lesbot, bit, inter-, trans- ja muunsukupuoliset henkilöt, transvestiitit ja muut sateenkaari-ihmiset eivät ole vielä yhdenvertaisia lainsäädännössä ja arjessaan. Suunta vaikuttaa kuitenkin lupaavalta. Avioliiton ja adoption avaaminen nais- ja miespareille näyttää todennäköiseltä. Translakiin esitetään

lisääntymiskyvyyttömyys- ja naimattomuusvaatimuksen poistamista. Tasa-arvolakiin puolestaan kirjataan syrjinnän kieltä sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun osalta. Lisäksi perusteilla on yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävä, jonka toimiala kattaisi myös seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän. Toivomme, että muun muassa nämä keskeiset ihmis- ja perusoikeuskysymykset saatetaan pian kuntoon. Auta meitä tavoittamaan päämäärämme.

Tutustu Setan poliittiseen strategiaan ja sen muihin yhdenvertaisuustavoitteisiin osoitteessa seta.fi.

Toivottavasti myönteisiä ulostuloja nähdään kaikilta elämänaloilta myös tulevaisuudessa.

Kirjoittaja on Setan varapuheenjohtaja.

Jumalattomia linkkejä suomeksi

EROA KIRKOSTA

"Kirkosta eroaminen on nyt helppoa. Käyttämällä tämän sivuston automaattista palvelua voit erota kirkosta joko täysin sähköisesti tai vaihtoehtoisesti lähettämällä kirjeen postitse." www.eroakirkosta.fi

ET-OPETUS

"Sivusto on tarkoitettu erityisesti elämäntietoa opiskeleville koululaisille ja heidän vanhemmilleen. Lisäksi sivusto tarjoaa tietoa elämäntietä opettajille ja kuntien opetusasioista vastaaville virkamiehille." www.et-opetus.fi

FILOSOFIAN JA ELÄMÄNKATSOMUSTIEDON OPETTAJAT, FETO

"FETO ry kehittää filosofian ja elämäntietä opettajien suomalaisissa lukioissa ja peruskouluissa." www.feto.fi

HUMANISTI-LEHDEN BLOGI

"Täällä julkaistaan humanistiselta arvopohjalta operoivia kriittisiä tekstejä ajankohtaisista, ikuisista ja toisinaan vaietuistakin aiheista." <http://humanisti.wordpress.com>

PROMETHEUS-LEIRIN TUKI

"Prometheus-leirit ovat uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumattomia aikuistumisleirejä." www.protu.fi

SKEPSIS

"Skepsis on suomalaisten skeptikkojen tieteellinen yhdistys." www.skepsis.fi

USKOMATON

"Uskomaton.fi on suomalainen uskonnottomuuteen, ateismiin, humanismiin ja yleisemminkin naturalismiin keskittynyt sivusto. Sivuston keskeinen tehtävä on tarjota uskonnottomille ja uskonnottomuudesta kiinnostuneil-

le tietoa uskonnottomien omista lähtökohdista." www.uskomaton.fi

VAPAA-AJATTELIJAT

"Uskonnottomien etu-, oikeusturva- ja kulttuurijärjestö" www.vapaa-ajattelijat.fi

YHDENVERTAINEN SUOMI

"Kansalaisaloite uskonnollisen ja vakaumuksellisen yhdenvertaisuuden puolesta." <http://yhdenvertainensuomi.fi>

Jumalattomia linkkejä englanniksi

AMERICAN ATHEISTS

"American Atheists fights to protect the absolute separation of religion from government and raise the profile of atheism in the public discourse." <http://www.atheists.org/>

EUROPEAN HUMANIST FEDERATION

"Building a Secular Europe for All!" <http://humanistfederation.eu>

IHEU

"The International Humanist and Ethical Union (IHEU) is the sole global umbrella organisation embracing humanist, atheist, rationalist, secularist, skeptic, laïque, ethical cultural, freethought and similar organisations worldwide." <http://iheu.org/>

SCIENTIFIC AMERICAN

"Latest news and features on science issues that matter including earth, environment, and space." www.scientificamerican.com

TED TALKS

"Ideas worth spreading. Here you will find the best talks and performances from TED conferences, TEDx and partner events -- and the best of the web." www.ted.com/talks

THE FREETHINKER

"The voice of atheism since 1881." <http://freethinker.co.uk/>

KANNATA KANSALAISALOITETTA

Seuraavalla aukeamalla on kansalaisaloitteen Yhdenvertainen Suomi esite ja lomake, jolla aloitetta voi kannattaa. Jos et tee kannatusilmoitustasi netissä, irrota lomake tai ota lomakkeesta kopio, täytä se ja pane postiin, ohjeet esitteessä ja lomakkeessa. Jos et itse käytä lomaketta, anna se jollekulle, jonka uskot kannattavan aloitetta.

KERÄÄ KANANTTAJIA KANSALAISALOITTEELLE!

Yhdenvertainen Suomi, kansalaisaloite uskonnollisen ja vakaumuksellisen yhdenvertaisuuden puolesta (yhdenvertainensuomi.fi) on allekirjoitettavissa virallisella kansalaisaloitesivulla (<https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/707>). Aloitteen voi allekirjoittaa myös paperisella kannatusilmoituslomakkeella. Nyt tarvitaankin reippaita ihmisiä keräämään allekirjoituksia. Vapaa-ajattelijain liitolta voi tilata pienen aloituspaketin, jolla kuka tahansa voi kohtalaisen pienellä vaivalla auttaa aloitettamme eteenpäin.

Aloitettajan paketti sisältää seuraavaa:

- **Kannatusilmoitus ja esite** muutamina kopioina. Kannatusilmoitusten toisella puolella on Yhdenvertainen Suomi -kansalaisaloitteen esite.
- **Rintanappi**, jota voit käyttää kerätessäsi kannatusilmoituksia.
- **Kirjanmerkki**, jossa on tietoa kansalaisaloitteesta. Näitä voit jakaa kiinnostuneille.
- **Keräysohjeet ja lomake**, jolla voit tilata lisää materiaalia.
- **Laminoitu tiedote**, jossa on Yhdenvertainen Suomi – kansalaisaloite uskonnollisen ja vakaumuksellisen yhdenvertaisuuden puolesta kokonaan. Jos joku haluaa nähdä aloitteen koko tekstin, voit antaa hänen lukea sen tästä tiedotteesta.
- **Kannatusilmoitusten vastauslähetyskuori**. Voit kerätä kuoreen useita täytettyjä lomakeita ja postittaa sen sitten. Liitto maksaa postimaksun.
- Tietoa paketista sekä sen tilauslomake löytyy aloitteen sivustolta osoitteesta http://yhdenvertainensuomi.fi/?page_id=375. Sen kautta voit myös halutessasi itse tulostaa edellä mainittuja materiaaleja. Voit myös tilata materiaaleja pyytämällä aloittajan pakettia sähköpostilla osoitteesta info@yhdenvertainensuomi.fi, tekstiviestillä numerosta 045 345 2365 tai kirjeellä osoitteesta Vapaa-ajattelijain liitto, Neljäs linja 1, 00530 Helsinki.

YHDENVERTAINEN SUOMI - KANSALAISALOITTEEN MAINOKSET TELEVISIOON

Yhdenvertainen Suomi -kansalaisaloitteen työryhmä on tehnyt televisiomainoksia. Mainokset on tarkoitus näyttää jollain valtakunnallisella televisiokanavalla. Jotta tämä olisi mahdollista, tarvitaan rahaa.

Voit mahdollistaa mainosten lähettämisen lahjoittamalla rahaa tilille IBAN FI70 5731 8220 0583 98, BIC OKOYFIHH. Käytä viitettä 1009. Saajaksi voit laittaa Yhdenvertainen Suomi-kansalaisaloite.

Televisiomainonta on päätavoite, mutta rahaa voidaan tarvittaessa käyttää myös kansalaisaloitteen mainosmateriaalin tekemiseen sekä markkinointiin ja mainontaan muissakin medioissa, netissä ja sosiaalisessa mediassa.

Televisiomainoksia on kaksi. Molemmat löytyvät selityksineen Youtube.com:sta.

Kaste: <http://tinyurl.com/kastemainos>

Kouluun ilmoittaminen: <http://tinyurl.com/kouluunilmoittaminenmainos>

Keräykseen on antanut luvan Poliisihallitus 31.1.2014 päätöksellään 2020/2013/3684. Keräyslupa on voimassa 31.1.2014-30.11.2014.

Keräyslupan saaja ja keräyksen käytännön toimeenpanija on Tampereen vapaa-ajattelijat ry.

Keräyksen toimeenpanoalueena on koko Suomi Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Ahvenanmaalta emme valitettavasti voi ottaa vastaan lahjoituksia. Keräyksen tuottamat rahat käytetään mahdollisimman tehokkaasti varojen mukaisesti, kuitenkin viimeistään vuoden kuluessa keräyksen päättymisestä.

"Pukit kaalimaan VARTIJOINA"

Liitto on jo pitkään ollut ajamassa uskonottomien varusmiesten asiaa. Puolustusvoimissa. Eduskunnan oikeusasiamies on vihdoinkin vuoden 2013 lopulla antanut lausuntonsa aiheesta. Toteuttamistapa on yhä auki.

Esa Ylikoski

Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu uskonnonharjoituksesta ja kirkollisesta työstä Puolustusvoimissa saatiin vihdoinkin vuoden lopulla: "Myös sotilalla on oikeus vapautua uskonnon harjoittamisesta riippumatta siitä, kuuluuko hän kirkkoon vai ei." Vapaa-ajattelijain kannanoton mielestä ratkaisu on tärkeä askel oikeaan suuntaan, mutta jää puolitiehen. Eikä päätöksen toteuttaminen voi onnistua sotilaspapin toimesta.

Sotilaspapiston sitkeä puolustus-taistelu on leimannut useita vuosia jatkunutta, **Jouni Luukkaisen** virole panemaa kanteluprosessia. Apulaisoikeusasiamies **Jussi Pajuja** ilmaisi siitä ärtymyksensä päätöksessään selvästi:

"Huolimatta aiemmasta kannanotosta ni käytäntö vaikuttaa edelleenkin olevan se, että tämä valinnanvapaus on vain kirkkoon kuulumattomilla. Myös Yleisen palvelusohjelmien joulunpalveluksia ja hartautilaisuuksia sekä kenttähartautta koskevat kohdat ovat edelleen yhtä tulkinnanvaraisia kuin aiemman päätöksen tehoketillä."

Apulaisoikeusasiamies: Vaihtoehdot vapaasti valittavissa

Päätöksen (30.12.2013) uskonnonharjoitusta koskeva ydinkohta on tämä:

"Käsitykseni mukaan kysymys uskonnon harjoittamiseen osallistumi-

sesta tulisi puolustusvoimissa systemaattisesti järjestää samalla tavoin kuin sotilasvalaan ja sotilasvakuutukseen osallistuminen on jo nyt ratkaistu laissa. Eri vaihtoehtojen tulisi olla vapaasti valittavissa niin, että kirkkoon kuuluva voi osallistua tai olla osallistumatta uskonnon harjoit-

simman hyvin. Kenttäpiispa **Pekka Särkiö** kirjoittaa 2.2.2014 vastauksessaan Vapaa-ajattelijain liiton Puolustusvoimille lähettämään kannanottoon, että hartauksiin ja jumalanpalveluksiin osallistuminen olisi jatkossa valinnaista: "Niiden vaihtoehtona olisi ohjattua eettistä toimin-

Puolustusvoimille tämä on "mission impossible".

tamiseen ja vastaavasti kirkkoon kuulumaton voi valita jommankumman vaihtoehtoon."

Vapaa-ajattelijain liiton peruskannan mukaan uskonnonharjoitus Puolustusvoimissa tulisi siirtää varsinaisesta palvelusohjelmasta sotilaiden vapaa-aikaan. Liitto vetoaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, jonka mukaan valtiot eivät tule aiheuttaa tilannetta, jossa yksilö joutuu vasten tahtoaan paljastamaan uskonollisen tai uskonnoton vakaumuksensa. Valtion asia ei ole järjestää uskonollisten yhteisöjen menoja. Ei myöskään tarvita erillistä sotilasvakuutusta ja uskonollista sotilasvalaa, sillä yksi vakuutus tai vala "kunnian ja omantunnon kautta" riittää.

Niin kauan kuin uskonnonharjoitus kuitenkin kuuluu päiväohjelmaan Puolustusvoimissa, tulee sen vaihtoehtona oleva uskonollisesti tunnustuksen eettinen elämäntapaohjelma toteuttaa mahdollis-

taa, jonka järjestämisvastuu on sotilaspapilla."

Fakiireja kaalimaalle?

Näin sotilaspapisto ilmoittautuu ja aikoo tarrautua hartauksille ja jumalanpalveluksille vaihtoehtoisen ohjelman järjestäjäksi, vaikka vaihtoehtoinen toiminta on palveluohjelmassa luonnollisesti samaan aikaan kuin uskonnonharjoitus. Siis kahdessa paikassa samaan aikaan. Aikamaisia fakiireja nämä hengenmiehet, jotka samalla olisivat "pukit kaalimaan vartijoina", mille nauraa naurimaan aidatkin. Sotilaspapilla tuskin on aikaa ja aitoa halua kehittää omalle perustoiminnalleen uskonnotonta vaihtoehtoa. Puolustusvoimien johdon ei tule mitenkään hyväksyä tällaista kenttäpiispan aietta.

Uskonnoton eettinen ja elämäntapaohjelma ohjelman kehittämisen ja toteuttamisen järjestämisvastuu tulee antaa uskonollises-

ti sitoutumattoman sotilasetiikan ja henkisen tuen ammatilliselle henkilöstölle. Jos ja kun sitä ei nyt ole palveluksessa, sellaista tulee hankkia yhteistyössä Maanpuolustuskorkeakoulun täydennyskoulutustyön kanssa. Samalla linjauksella Puolustusvoimien kirkollinen työ tulee muuttaa katsomukselliseksi työksi ja sen virat avataan myös muille kuin teologisen koulutuksen ja pappisvihkimyksen omaaville asiantuntijoille.

Oppituntien järjestämisen vaihtoehdot

Edellä sanottu koskee mitä suurimmassa määrin suoraan myös seuraavaa apulaisoikeusasiamiehen päätöksen kohtaa:

"Mitä tulee kirkolliseen opetukseen ja elämäntapaohjelmien opettamiseen, olennaista on, että molemmat opetusvaihtoehdot ovat aidosti tarjolla kaikissa varuskunnissa. Vastaavalla tavalla kuin aikuisopetuksessa yleensä, opetukseen osallistuminen tulisi olla valinnaista kohdassa 3.3. esitetyllä tavalla. Tällöin kirkkoon kuuluva tai siihen kuulumaton voi valita kumman tahansa vaihtoehtoon." Päätöksessä vaaditaan myös laatimaan oppitunneista "riittävän tarkat oppituntikuvaukset ja pedagogiset käsikirjoitukset".

Tämän olisi pitänyt riittää. Apulaisoikeusasiamies nostaa kuitenkin esille toisen vaihtoehtoon:

"Lisäksi tulisi harkita sitä Maanpuolustuskorkeakoulun lausunnossa esitettyä vaihtoehtoa, että erillisistä kirkollisen alan ja elämäntapaohjelmien oppitunneista luovutaan. Tällöin varusmiehille suunnattujen etiikkaa, ihmissuhdetaitoja sekä psyykkistä hyvinvointia käsittelevien oppituntien sisällön ja toteutuksen tulisi olla sellainen, että kaikki varusmiehet uskonollisesta

vakaumuksesta riippumatta voivat opetukseen osallistua."

Tällaisen vaihtoehtoon toteuttaminen käytännössä asianmukaisesti, opetuksen uskonnollinen tunnustasettömyys aidosti turvaten tuntuu tällä hetkellä olevan Puolustusvoimissa "mission impossible", mahdoton tehtävä. Siihen tarvittaisiin Puolustusvoimien ja Puolustusministeriön hyvin selviä uusia linjauksia sekä uutta etiikan, ihmissuhdetaitojen sekä henkisen hyvinvoinnin tukemisen ammatillista henkilöstöä.

Kenttäpiispa Särkiö kuitenkin kirjoittaa em. viestissään tästä vaihtoehtosta: *"Tällä perusteella harkitsemme kaikille yhteisiä sotilaspapin oppitunteja, jotka liittyvät sotilaskoulutukseen. Opetus ei sisällä tunnustuksellisia eikä julistuksellisia elementtejä."* Samalla hän tuo esiin aikeen ottaa tehtävä papiston hoitoon: *"Sotilaspappi on koulutuksensa puolesta pätevä opettamaan puolustusvoimien toimintaan liittyviä aiheita, kuten kaatuneiden huolto, toimintakyvyn ylläpitäminen, eettiset kysymykset, kansainväliset sopimukset, ihmissuhdetaidot."*

Tällaisten asioiden opettamiseen ja hoitamiseen Puolustusvoimissa ei ole kuitenkaan perustetta asettaa etusijalle, saati jopa yksinoikeutettuun asemaan teologisen tutkinnon suorittaneita ja pappisvihkimyksen ottaneita henkilöitä. Uskonottomien, kuten ateistien, agnostikkojen, skeptikkojen ja uskontojen suhteen

välipitämättömien sekä toisuskoisten yhdenvertaisuus ja katsomukselliset ihmisoikeudet eivät toteudu, jos apulaisoikeusasiamiehen ja kenttäpiispan mainitsemien asioiden yhteinen opetus annetaan eli delegoidaan sotilaspapiston hoitoon.

Yleinen palveluohjesääntö remontiin

Apulaisoikeusasiamies toteaa päätöksensä lopussa: *"Myös muun kirkollisen työn sisältöä ja mahdollisia muutostarpeita on syytä arvioida edellä esittämiä näkökohtien valossa."* Tämä edellyttää käytännössä sitä, että Yleinen palveluohjesääntö otetaan kokonaisuutarkasteluun, jossa uskonottomien oikeudet otetaan huomioon ja ilmaistaan kauttaaltaan. Tämä koskee myös kenttäpiispan mainitsemaa kaatuneiden huoltoa ja sotilaallisia kunnianosoituksia.

Vapaa-ajattelijain liitto on ilmaissut valmiutensa yhteistyöhön Puolustusvoimien kanssa Pääesikunnalle ja Puolustusministeriöön lähettämässään kirjeessä. Kenttäpiispa Särkiö kiitti tästä tarjouksestamme "Kirkollisen työn" puolesta, mutta ei esittänyt mitään jatkotoimia. Liitto uudistaa tarjouksensa Puolustusvoimille ja esittää samalla, että eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksen edellyttämien toimien toteuttamista ei delegoida pelkästään sotilaspapistolle.

Kimmo Laine

HELSINGIN VAPAA-AJATTELIJAIN PUHEENJOHTAJAKSI

Kimmo Laine ja Esa Ylikoski

Helsingin Vapaa-ajattelijain syyskokous valitsi hallituksen puheenjohtajaksi aiemmin varajäsenenä toimineen **Kimmo Laineen**, joka on myös liittovaltuuston varajäsen. Hallitukseen varsinaisiksi jäseniksi valittiin **Maarit Fredlund**, **Jaakko Moisio**, uutena **Ilkka Ristimäki**, **Kaisa Robbins**, **Sarita Vihersalo-Karén** ja **Esa Ylikoski**, varajäseniksi **Lauri Honka** ja **Pertti Jarla**. Järjestäytymiskokouksessa varapuheenjohtajaksi valittiin Esa Ylikoski, sihteerinä jatkaa Jaakko Moisio ja taloudenhoitajana **Marja Vinni**.

Tulevalle toimikaudelle Helsingin vaparit ovat ehtineet jo suunnitella monenlaista toimintaa, jonka ytimenä on tietenkin kansalaisaloite ja kuinka siihen kerätään nimiä. Teemasta oli jo syksyllä paneelikeskus-

telu, jossa tentattiin puolueiden edustajia.

Helsingin vaparit järjestää **Lapset ja uskonnonvapaus -seminaarin** to 10.4. Tieteiden Talon salissa 104 klo 18.00 - 20.00. Paneelissa Tiina Vilponen (Sexpo-säätiö), Lilja Tamminen (Vihr) ja Sonja Kekkonen (SDP) sekä Sarita Vihersalo-Karén ja Esa Ylikoski HVA:sta. Aiheina ovat lasten ympärileikkaus, kasteen ja lasten uskonnollisen rekisteröinnin eettisyys, uskonnonharjoitus kouluissa ja päiväkodeissa sekä uskonnonopetuksen tulevaisuus.

Helsingin kaupungin opetuslautakunta teki hiljattain Helsingin Vapaa-ajattelijoiden koulujen uskonnonharjoitusta koskevasta aloitteesta torjuvan päätöksen äänin 5-4 (2 tyhjää). Päätökseen ei tyydytä ja jatko-toimenpiteitä on jo suunnitteilla.

Kolmena viime vuotena Voimalehden liitteenä julkaistu Uskomaton-lehti saa jatkoa tänäkin vuonna.

Toimituskunta on kasattu ja odottaa vain Voimalta ilmoitusta, minkä numeron välissä Uskomaton jaetaan tänä vuonna.

Jos lehti ilmestyy, kun Yhdenvertainen Suomi -kansalaisaloitteen kannatusilmoitusten keruu jatkuu, sisältö keskittyy sen teemoihin. Jos julkaisu siirtyy syksyyn, teemaksi tulee vapaasti ilmaistuna "koita-pa olla minun housuissa": tavoitteenä on saada yleisö kokemaan ja näkemään sen itse, miksi uskonnottomat tekevät kanteluita ja "marisevat aina kaikesta". Ei se ole helppoa, mutta sitä ei usko, ennen kuin sen itse kokee.

Kotkassa YLEISÖRYNTÄYS

VALTAOJAN TILAISUUTEEN

Hannu Eklund

Kotkan vapaa-ajattelijain puheenjohtaja **Kari Mänttari** toi syyskokouksen avauspuheenvuorossa 17.11.2013 esiin tähtitieteilijä Valtaojan loistavasti onnistuneen vierailun. Väkeä oli kirjastosalissa enemmän kuin laki salli. Moni istui lattialla, seisoi ovensuuta myöten tai kääntyi kotiin. Tilaisuus lienee yleisömäärältään suurin maan vapaa-ajattelijoiden historiasa - ovelta kääntyneet mukaan lukien 400-500. Toisena isäntänä toimi yhteistyökumppanimme Kotkan opisto.

Hallitukseen oli ehdolla peräti 16 jäsentä. Valituiksi tulivat **Ulla-Maija Eerola** (uusi), **Pauli Hömppi**, **Jouko Koivistoinen** (uusi), **Hannu Eklund**, **Hannu Väisänen** (uusi), **Milja Virtanen** (uusi), varajäseniksi **Anneli Laakkonen** ja **Esa Lassi**. Hallitus uusiutui harvinaisen paljon.

Paikalla oli 30 jäsentä, vaikka jäsenkirjeitä ei lähetetty. Aktiivisuus näkyi myös puheenvuoroissa, joista suoraan kilpailtiin, ja puheenjohtajalla oli täysi työ pysyä kyydissä. Vaikka puheita yritettiin rajoittaa, kokous venyi äänestystaukoineen lähes kolmetuntiseksi. Myös uudet jäsenet osallistuivat keskusteluun innokkaasti.

Jäsenten keski-ikä on yhä korkea, mutta ilahduttavan monien uusien ansiosta jäsenmäärä on pysynyt

2000-luvulla tasaisena. 2000-luvulle tultaessa, siis noin 40 vuodessa, jäsenistö väheni 1960-luvun yli 2000:sta 2000-luvun 300:aan. Kotkan ja Kymmin yhdistykset yhdistyivät 2002.

Pioneerit siirtyivät kiihtyvästi kalmistoon, eikä jälkipolvi liittynyt yhdistykseen automaattisesti, ei varsinkaan 3:s polvi. Vielä vähemmän yhdistys sai uusia ulkopuolisista. Uusia ilman sukutaustaa on tullut paljon vasta 2000-luvulla, ainakin prosentuaalisesti laskettuna. Maksavia jäseniä on nyt lähes 200. Vapaaajajäseniä, 80 vuotta täyttäneitä, on yli 70. Vapaaajajäsenyyden poistoa harkitaan.

Vaikka jäsenmäärä on hiipunut, toiminta on ollut entistä laadukkaampaa. Kokoukset ovat vetäneet enemmän väkeä. Hallitus on kokoonnut useammin ja mainiolla läsnäoloprosentilla. Kokoukset ovat kestäneet pari tuntia, ja keskustelu on ollut vilkasta. Yleisötilaisuuksiin, joiden huipennus Valtaojan vierailu oli, saatiin kumppaniksi Kotkan opisto. Yhdistys julkaisi kaksi laadukasta kirjaa: 80-vuotisteoksen ja Kotkan Don Quijoten.

Hautausmaa on kohentunut silmissä mainioiden talkoolaisten ansiosta, liiton tukea unohtamatta. Yhteydet liittoon ovat ylipäänsä parantuneet. Julkisuudessa yhdistys on näkynyt entistä enemmän. Lopuksi mainittakoon komeat 80-vuotisjuhlalat. Tämä kaikki on tapahtunut 2006 - 2013.

Tampereen vapaa-ajattelijoiden MENNEITÄ JA TULEVIA SEMINAAREJA

Suvi Auvinen

Tampereen vapaa-ajattelijat järjestivät 5.10.2013 seminaarin otsikolla "Uskomatonta... mutta totta! Uskonnottomat suomalaisessa yhteiskunnassa. Seminaarissa esiteltiin vapaa-ajattelijoiden

näkemyksiä puheiden ja paneelikeskustelun kautta. **Laura Mäntysalo** puhui ET-opetuksesta, **Jori Mäntysalo** valotti vapareiden ajankohtaisia projekteja, **Johannes Heikkonen** kertoi valtion neutraliteetista ja **Rosa Meriläinen** pohti uskonnottoman lapsen asemaa koulussa. Paneelikeskustelua veti **Pertti Jarla**. Koko se-

minaari on katsottavissa Youtubessa Tampereen vapaa-ajattelijoiden kanavalla.

Seuraava seminaari pidetään lauantaina 27.9.2014 klo 13 eteenpäin. Paikkana on Työväenmuseo Wers-tas auditorio ja aiheena Uskonnottomat koulussa.

USKONNOLLISET PITÄVÄT ITSEÄN PORNORIIPPUVAISINA

Uskonnotolliset ihmiset pitävät itseään pornoriippuvaisena useammin kuin muut, ilmenee tuoreesta yhdysvaltalais tutkimuksesta. Katso-tun aikuisviihteen määrällä ei ollut yhteyttä riippuvuuden kokemukseen.

Case Western Reserve -yliopiston tutkija **Joshua Grubbs** teki kolme erillistä kyselytutkimusta, joista kaksi kohdistui yliopisto-opiskelijoihin ja yksi oli aikuisille tehty nettikysely. Kyselyissä selvitettiin vastaajien uskonnollisuutta, uskonnonharjoittamista, nettipornon katselua, moraalisia kantoja pornoon sekä vastaajien kokemusta riippuvuudesta.

Vahvasti uskonnolliset vastaajat suhtautuivat pornon katseluun kielteisesti ja pitivät itseään muita useammin pornosta riippuvaisina.

Tutkimuksesta kertoi Huffington Post.

RINTOJA, VERTA JA VÄKIVALTAA TUKHOLMASSA

Maailmalla kohua herättänyt feministijärjestö FEMEN on tunnettu tempauksistaan, jossa naiset protestoivat rinnat paljaina.

Tukholman katolinen kirkko sai osansa FEMENistä helmikuussa, kun kolme naista ilmestyi kirkkoon kesken messun. Naiset halusivat ilmaista tukensa Espanjan aborttilain tiukennusta vastustaville ta-hoille. Katolinen kirkko on Espanjassa keskeisessä roolissa vaatimassa aborttioikeuden rajaamista.

Yksi FEMENin aktivisteista oli tahrinut itsensä vereen, kaikkien paljaille rinnuille oli kirjoitettu iskulauseita abortin sallimisen puolesta. Messua hoitaneet papit suuttuivat tempauksesta ja Afton-bladetin kuvien mukaan raahasivat, kuristivat ja repivät naisia ulos kirkosta.

Lapuanliikkeen ajoista VALTAOJAN VIERAILUUN

Kotkan vahva vapaa-ajattelijaliike syntyi työväenliikkeen oheen.

Hannu Eklund

Kotkan vapaa-ajattelu-
liikkeellä oli alun alka-
en vahva yhteys työvä-
enliikkeeseen, joka on
hallinnut kaupunkia lä-
hes aina. Kotka sai va-
semmistoenemmistön
jo epädemokraattisten
kunnallislakien eli veroäyripohjai-
sen äänioikeuden aikana 1907, mitä
tosin selitti porvarien kieliriita. Kot-
kan kirkosta eronneiden yhdistyksen
syntyaikoihin vasemmistolla oli vaa-
leissa yli kahden kolmasosan kannat-
us, vaikka sisällissota oli aiheuttanut
valtavat tappiot. SDP:n lisäksi Sosi-
alistinen Työväenpuolue sai paljon
kannatusta 20-luvulla.

Eronneiden yhdistys syntyi ns.
vanhan KTY:n hallitsemassa komeas-
sa työväentalossa 4.10.1929. Se kiin-
nittyi työväenyhdistykseen, nimen-
omaan sen radikaaliin haaraan, joka
oli 1920-luvun kuluessa saanut val-
lan tannerilaisilta sosialidemokraa-
teilta. He joutuivat etsimään toimi-
tilaa muualta. KTY:n aktivistit liit-
tyivät ilmeisen luontevasti kirkosta
eronneiden yhdistykseen, jonka toi-
misto oli samassa talossa. KTY:n jä-
senistö oli valtava, koska siihen kuu-
luivat myös ammattiyhdistysten jä-
senet.

Jotta kansalaissodan jälkeisistä an-
karista vasemmiston sisäisistä suun-
tariidoista olisi pysytty erossa, KTY
erosi SDP:stä jo 20-luvun alussa ja
muuttui taloudelliseksi yhdistykseksi.
Reunavasemmiston saatua vallan so-
sialidemokraatit syyttivät, että KTY
palveli Moskovasta ohjattua kommu-
nismia ja että muut ajetaan ulos.

Kirkosta eronneiden (vapaa-ajatte-
lijain) yhdistys ei ollut KTY:n osasto
vaan ikään kuin ulkojäsen. Eronneet
olivat aktiivisia järjestöihmisiä, mut-
ta etusijalla olivat KTY ja ammatti-
yhdistys. Vapaa-ajattelijatoiminta ei

KOTKAN VAPAA-AJATTELIJOIDEN YHDISTYKSEN NIMIHISTORIA

- **Kotkan kirkosta eronneiden yhdistys 1929 - 1935**
- **Kotkan ja ympäristön Siviilirekisteriläisten yhdistys 1936 - 1945**
- **Kotka Vapaa-ajattelijain yhdistys 1946 alkaen**
- **Kymin yhdistys itsenäistyi 1946, sulautui Kotkan yhdistykseen 2002**
- **Kotkan Vapaa-ajattelijat r.y. 2006**

ollut pääasia. Myös kulttuuri- ja urheiluharrastukset olivat monelle tärkeitä. Kaikenlainen toiminta oli ko-
meassa työväentalossa erittäin vilkasta: kokouksista
opintopiireihin, näytelmäkerhoista painiin. Painihuo-
neesta nousi jopa olympiavoittaja: **Kaarlo Koskela**
(Tukholma 1912), joka taisteli johtotehtävissä 1918,
pakeni USA:han ja perusti saunakylpylän. Kuuluisin
vieras on **Lenin**, joka osallistui Venäjän sosialidemo-
kraattien kokoukseen 1907. Suomen sosialidemokraa-
tit pitivät puoluekokousta 1909.

Kommunistit ja muut vasemmistososialistit joutu-
vat 1918 - 1945 toimimaan lapuanliikkeen ja oikeis-
ton painostuksessa, suurelta osin maan alla. Työvä-
enyhdistys lakkautettiin oikeuden päätöksellä 1930
kommunistisuudesta syytettynä. Myöhemmin lak-
kautettiin Kotkan suurin urheiluseura Riento, joka
oli KTY:n osasto. Poliisi sulki työväentalon, kunnes
sen sai marraskuussa 1930 perustettu Sosialidemo-
kraattinen Työväenyhdistys. Tapahtumista kerro-
taan teoksessa Kotkan urheilun historia (2001). Kir-
kosta eronneiden yhdistys sai jatkaa, ehkä ratkaise-
vasti siksi, että oma hautausmaa oli ehtinyt valmis-
tua. Kirkonmiehet ja porvarit joutuivat ottamaan sen
huomioon. Sotien jälkeen yhdistyksen jäsenistö ehti
kasvaa suorastaan massiiviseksi. Kotkan ja Kymin
yhteinen luku oli huipussaan 1960-luvun alussa, ai-
nakin 2400, ylivoimainen koko maassa. Jopa joka kol-
mas vapaa-ajattelijaa oli kotkalais-kymiläinen! Yhdis-
tyksen ainutlaatuista vahvuutta osoittaa sekin, että
peräti viisi jäsentä on valittu eduskuntaan, yksi mi-
nisteriksi ja maaherraksi.

Väinö Meltti kuului vapaa-ajattelijoiden akate-
miseen siipeen, jonka ajatteluun 1900-luvun alun va-
paamielisyys, eniten **Westermarck**, olivat vaikutta-
neet. Vankila-aikana hän suomensi Westermarckin
järkelettä Kristinusko ja moraali. Otava julkaisi teok-
sen vasta 1984. Viipurilaisesta työläissuvusta noussut
Meltti toimi Kotkan työväenopiston johtajana ja va-
littiin eduskuntaan 1941 mutta vangittiin SDP:n so-
danvastaisten kuutosten jäsenenä. Sotien jälkeen hän
oli perustamassa SKDL:ää ja toimi Uudenmaan maa-
herrana.

Kotkan vapaa-ajattelijoiden toimintaa myös mal-
tillisia sosialisteja eli sosialidemokraatteja, mm. kan-
sanedustaja **Meeri Kalavainen** ja Viikarin isäntä, ka-
lastaja **Aarne Yrjönen**.

Yhdistykseen on kuulunut useita kansanedusta-
jia Meltin lisäksi. Meeri Kalavainen (1918-2010) oli
myös ministeri. **Toivo Kujala** (SKP, 1894-1959) nou-
si poliittisesta vangista eduskunnan varapuhemie-
heksi. **Taisto Sinisalo** (1926-2002) oli SKP:n taisto-
laisten keulamies nimestä alkaen. Vasemmistoliiton
Pentti Tiusanen (1949) oli kansanedustajana vuosi-
na 1995-2011 ja toimii aktiivipolitiikassa edelleen.

Alkuaikojen vaikuttajiin ehdottomasti kuului
KTY:n keulamies **Adam Malm**, joka oli vankilassa
sekä 1918 että 30-luvulla. Hän oli Helsingin-aikana
painin Suomen mestari, valtavasti huomioon ottaen
ehkä maailman paras (82,5 kg). Keväällä 1918 hän
toimi legendaarisen Jyryn komppanian johtajana
mutta vältti täpärästi teloituksen. Myöhemmin
Malm palasi Kotkaan.

KIRKON JÄSENKATO JATKUU RUOTSISSA - YLI 50 000 EROSI

Vuonna 2012 yli 54 000 ihmistä erosi Ruotsissa ev. lut. kir-
kosta, selviää kirkon tilastoista. Kirkolla on Ruotsissa vajaat
6,5 miljoonaa jäsentä, mikä on noin 67 prosenttia väestöstä.

Eroaminen on selvästi yleisempää suurissa kaupungeis-
sa. Esimerkiksi Tukholmassa ja Göteborgissa enää hieman
yli puolet väestöstä kuuluu kirkkoon. Malmössä 50 prosen-
tin raja on jo alitettu.

Jonas Bromander Ruotsin ev. lut. kirkosta pitää kehitys-
tä odotettuna. Hän arvioi, että eroja tulee olemaan jatkos-
akin noin 50 000 vuodessa. Eroamisen kannalta kriittises-
sä 21-35 vuoden iässä olevien määrä on lähivuosina suuri.
Tuolloin tullaan mukaan työelämään ja samalla ryhdytään
maksamaan kirkollismaksua.

Asiasta uutisoi Iltasanomat.

400 000 ERONNUT KIRKOSTA SUOMESSA EROAKIRKOSTA.FI -PALVELUN KAUTTA

Eroakirkosta.fi-palvelun kautta on eronnut kirkosta jo 400
000 ihmistä. Raja rikkoutui 1.1.2014. Lähes kymmenen pro-
senttia evankelis-luterilaisen kirkon eli valtionkirkon jäse-
nistä on käyttänyt palvelua kirkosta eroamiseen. Tämä on
aiheuttanut kumulatiivisesti lähes puolen miljardin euron
veromenetykset ev.lut. kirkolle tähän mennessä.

Kirkosta eroaminen tulee jatkumaan vilkkaana seuraavi-
na vuosina. Olemme laskeneet ennusteen valtionkirkon ve-
romenetyksistä seuraavana kymmenenä vuotena. Kun kirk-
ko menettää vuonna 2014 verotuloja noin 100 miljoonaa eu-
roa, on tämä menetys vuonna 2020 jo 200 miljoonan euroa.
Vuoteen 2020 mennessä kirkko tulee menettämään kumu-
latiivisesti kirkollisverotuloja yhteensä lähes 1,5 miljardia
euroa.

LAHDEN KAUPUNGIN KATSOMUSAINEN VALINNAN OHJEISTUKSISTA KANTELU

Lahden kaupungin Tervetuloa peruskouluun 2014 oppaan, I-
luokalle ilmoittautumisohjeiden sekä Uskontoa vai elämän-
katsomustietoa -tietosivun sisällöistä on tehty kantelu Ete-
lä-Suomen aluehallintovirastolle. Ohjeistukset on laadittu
liian epäselvästi, ne eivät sisällä kaikkea oleellista tietoa,
niiden sisällöissä on ristiriitoja, eivätkä ne ole opetushalli-
tuksen ohjeiden mukaisia, kertoo et-opetus.fi.

Huonosta ohjeistuksesta huolimatta on kuitenkin ollut ilo
huomata, että viime syksynä koulunsa aloittaneista uskon-
tokuntiin kuulumattomista 1-luokkalaista noin 60 % on va-
linnut elämäkatsomustiedon, mikä on enemmän kuin mil-
lään aiemmalla vuosiluokalla Lahdessa koskaan.

Paras

Tähtimies Esko Valtaoja, joka 15.10. veti Kotkan kirjaston auditorion täpötäyteen, kutsuu itseään agnostikoksi. Mitä se tarkoittaa? Entä ateisti, sekulaarihumanisti tai vapaa-ajattelija?

ISMI

Hannu Eklund

Valtaoja ei ota jumaliin lopullista kantaa, koska puuttuu tieto (gnosis). Allekirjoittaneelle hän vahvasti olevansa a gnosis, vailla tietoa, ja jatkoi, että niin ovat kaikki. Agnostismia voi opponoida ainakin todistajan taakalla. Jos väittää jotakin todeksi, se pitää todistaa. Jos jotakuta syytetään murhasta, todistustaakka on syyttäjällä. Jos joku väittää, että Kotkan kaupunkia uhkaa 7-päiväinen hirviö, taakka on hänellä eikä sillä, joka pitää väitettä höllypölynä. Jos väittää, että on jumala, taakka on hänellä, ei jumalankieltäjällä.

Ateismi on jumaluskon puutetta. Dosentti **Matti Kampista** lainaten lapsi syntyy ateistina. Jos hänessä kehittyy jumaluskko, on kysyttävä, mihin jumalaan tai jumaliin hän uskoo.

Jos lähtee monijumalaisuudesta, paavikin on karmea ateisti, koska tunnustaa vain yhden jumalan. Maailmassa palvotaan tuhansia jumalpersoonia. Raamatun Vanha testamentti on monijumalinen, kuten myös juutalaisuuden tausta.

Jos ateismin suomentaa pelkäksi jumaluskon puutteeksi, arvoperustaksi siitä ei ole, koska myönteinen sisältö puuttuu. Mikä sitten olisi pa-

rempi ismi? Se on sekulaarihumanismi, jossa rakennetaan humaania, ihmillistä yhteiskuntaa luonnollisten arvojen ja kykyjen, järjen ja tieteen kautta ilman ylliluonnollista todellisuutta. Sekulaari humanismi on järkipäistä ja ihmiskeskeistä; demokrati-
aan, tieteseen ja teknologiaan tukeu-

Paavikin on karmea ateisti!

tuva maailmantulkintaa. Ohjenuoria ovat vakuuttava perustelu, perusteiden kriittinen ja vapaa etsintä ja koetelu. Sekulaarihumanismia kutsutaan joskus positiiviseksi ateismiksi.

Sekularismi tarkoittaa myös valtion puolueettomuutta suhteessa kaikkiin katsomuksiin, sellaista yhteiskuntaa, jonka kaikki tuntevat omakseen uskonnosta ym. identiteettistä riippumatta.

Tästä tullaan vapaa-ajatteluun, jonka juuret ovat Kreikan filosofeissa ja 1700-luvun valistuksessa. Vapaa-ajattelijat eivät tunnusta uskonnollista uskoa eivätkä kuulu kirkkoon tai muuhun uskonnolliseen yhteisöön. He ajavat kirkon erioikeuksien ja eri-

tyisten valtiositeiden purkamista; toisaalta järjen ja tieteen voittoa taikauskosta ja uskonnosta.

Vapaa-ajatteluun kuuluu yksilönvapauden, tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden vaatimus. Uskonnonvapaus ei koske vain uskonharjoitusta vaan myös vapautta olla erossa siitä. Tasa-vertaisuus koskee myös organisaatioita. Millään kirkkokunnalla ei saa olla erioikeuksia verrattuna muihin aatteellisiin yhteisöihin, uskonnollisiin ja maallisiin.

Laajassa mielessä vapaa-ajattelijat kuuluvat paitsi kansainväliseen rauhanliikkeeseen myös demokratialiikkeeseen. Ote **Paul Kurzin** luonnostelevan, 58 tutkijan allekirjoittaman sekulaarihumanistisen ju-

listuksen johdannosta: "Julistus puolustaa vain sellaista sekulaaria humanismia, joka sitoutuu demokratiaan. Se vastustaa kaikenlaisia uskomuksia, jotka etsivät arvoilleen yliluonnollisia sanktioita tai kannattavat diktatuurihallintoa." Vapaa-ajattelijain liitto levitti julistusta 80- ja 90-luvuilla.

Vapaa-ajattelijat eivät ole keskenään kaikesta samaa mieltä, mutta niin on kaikissa yhteisöissä, ja hyvä niin! Yhteiset näkemykset ovat kuitenkin hallitsevia. Kaikkia yhdistäneeksi perusasiaa: uskonnottomuus ja sekulaarin valtion ihanne. Nämä viisi sanaa riittävät syyksi kuulua joukkoon.

Uskonnon

Universumissa kaikki kehittyy hitaasti, mutta väijäämättömästi. Koskeeko evoluutio myös kulttuuria, ajatuksia ja ideoita?

EVOLUUTIO

Osmo Tammisalo

Luonnonvalinta suosii piirteitä, jotka auttavat yksilöitä lisääntymään muita tehokkaammin. Joskus värikkäimmillä pyrstösulilla saa eniten jälkeläisiä, joskus ratkaisevaa on kyky kaivaa turvallinen pesäluola. Myös ihmisen luomia kulttuuripiirteitä voidaan tutkia niiden leviämisen näkökulmasta. Jotkin tavat ja ajatusrakennelmat säilyvät ja levittyvät muita tehokkaammin.

Kulttuuristen tapojen omaksuminen vaikuttaa yleensä yksilön lisääntymismenestykseen. Jos joku ei noudata vaikkapa yhteisönsä hygieniasääntöjä, hänen lisääntymismahdollisuutensa heikkenevät.

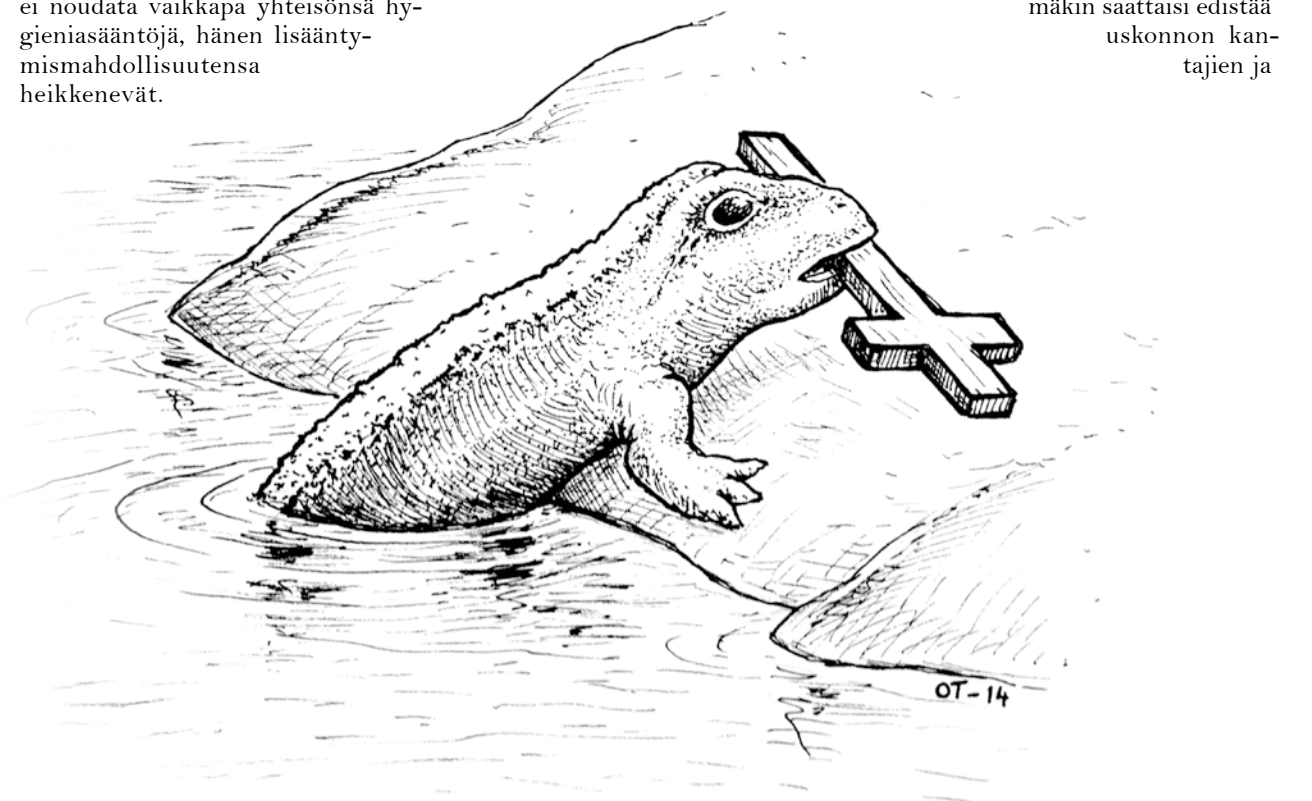
Silti joskus kannattaa tarkastella kulttuurisen tavan itsensä "lisääntymismenestystä", irrallaan sen mahdollisista geneettisistä vaikutuksista. Uskonnot soveltuvat tällaiseen tarkasteluun erityisen hyvin, sillä uskontojen suosimat väitteet ovat varsin taitavia leviäjiä.

Miksi näin on? Miksi uskonnot ovat niin hyviä leviämään? Kyse on tässäkin eräänlaisesta luonnonvalinnasta, sopivimman eloonjäämisestä. Uskonnoista tavoista ja tulkintoista ovat jäljellä ne, jotka ovat muita tapoja ja tulkintoja paremmin edistäneet uskonnon leviämistä. Näennäisestä jäykkyydestään huolimatta uskonnotkin ovat siis muuttuneet

aikojen saatossa. Valintaprosessin myötä niistä on tullut entistä parempia leviäjiä.

Aloitetaan uskonnon evoluution tarkastelu sillä, miten uskonnollisuus voi parantaa kantajansa lisääntymismenestystä. Ensimmäisenä tulee mieleen joillekin uskonnoille tärkeä ehkäisykielto. Jos kielto toimii, se vaikuttaa vaikkapa siihen, kuinka suuri osa suomalaisista on lestadiolaisia. Uskonnoillisuus näyttääkin laajalti olevan sidoksissa yksiavioisuuteen ja hedelmällisyyttä korostavaan paritumisstrategiaan.

On myös väitetty, että keskimääräisesti katsottuna uskonnolliset ihmiset olisivat muita aavistuksen onnellisempia ja terveempiä. Tämäkin saattaisi edistää uskonnon kantajien ja

Liittohallitus

on tammikuun kokouksessaan päättänyt mm. seuraavaa

Toiminta-avustuksia jäsenyhdistyksille

Toiminta-avustuksia on myönnetty Tampereen vapaa-ajattelijaille Uskomaton seminaarin järjestämisestä Tampereella 5.10.2013 sekä kansalaisaloitteen mainosvideoiden tuottamiseksi, Helsingin vapaa-ajattelijaille osallistumista varten Maailma kylässä –tapahtumaan toukokuussa 2014 Helsingissä sekä Kotkan vapaa-ajattelijaille yleisötilaisuuden järjestämisestä.

Hautausmaa- ja juhlapuhuja-avustuksia

Avustuksia tunnustuksettomien hautausmaittensa perusparannuksiin on myönnetty Kainuun, Keski-Suomen ja Kotkan vapaa-ajattelijaille. Lisäksi on myönnetty avustuksia muutamalle uskonnottomalle juhlapuhujalle.

Sääntöasioita

Hallitus on valmistuttanut uudet jäsenyhdistysten mallisäännöt, jotka on ennakotarkastettu. Ne on lähetetty yhdistyksille.

Hallitus on myös uusinnut liiton säännöt, jotka ovat parasta aikaa ennakotarkastuksessa. Säännöt lähetetään myöhemmin yhdistyksille ja ne on tarkoitus antaa kesän liittokokoukselle hyväksyttäväksi.

Liittokokous

Liittokokous pidetään kesäkuun 14.-15. päivinä Tampereella Hotelli Rosendahlissa. Tarkemmat ohjeet tulevat jäsenyhdistyksille keväällä.

Jäsenyhdistykset

Liitossa on tällä hetkellä 25 jäsentä eli jäsenyhdistystä. Liittohallitus katsoi kokouksessaan 25.1.2014 Vaasan Vapaa-ajattelijat ry:n liiton sääntö-

jen § 5 mukaisesti eronneeksi liitosta, koska yhdistys ei ole maksanut liitolle liittomaksuaan kolmena edellisenä peräkkäisenä vuotena.

Educa

Liitto oli jälleen esillä opetusalan Educa -messuilla 24. - 25.1.2014. Tällä kertaa keskityimme kansalaisaloitteen kannattajien nimien keräämiseen. Jaoimme noin 400 aloitetta tukevaa rintamerkkiä ja saimme 40 kannatusta. Lisäksi jaoimme aloitteen esitteitä, joiden toisella puolella on puolivalmiiksi täytetty kannatusilmoitus, jotta sen voi helposti täyttää ja lähettää, kun siihen on paremmin aikaa. Liitto maksaa näin toimitettujen kannatusilmoitusten postikulut. Vielä ei ole tiedossa, kuinka moni on lomakkeen postiin laittanut. Myös liittomme lehtiä ja esitteitä meni aloitteen markkinoinnin ohessa jonkin verran. Messuilla vieraili lähes 14000 kävijää.

tätä kautta myös uskonnon eloonjäämistä. Myös päihteen käytön rajoittaminen ja avioeron hankaloittaminen saattaisivat toimia samansuuntaisesti

Lisäksi uskontoihin sisältyy valvontaa ja rankaisua hoitavia seikkoja: kostonhimoisia jumalia ja kuolemanjälkeistä elämää. Ne selvästi vaikuttavat ihmisten käsityksiin tekojen moraalisuudesta. Moraalikäsitykset puolestaan saattavat edesauttaa ryhmän sisäistä yhteistyötä ja tätä kautta jälleen parantaa uskonnon kantajan lisääntymismenestystä. H. L. Menckenin lausahdus on kuvaava: "Sanotaan, että tarvitsemme uskontoa, mutta todellisuudessa tarkoite- taan, että tarvitsemme poliisia."

Toinen tapa uskonnolle tulla evoluutiivisessa mielessä paremmaksi on saada aikaan käyttäytymistä, joka ei juuri vaikuta kantajansa biologiseen kelpoisuuteen tai jopa heikentää sitä – esimerkiksi selibaatti – mutta joka samalla kuitenkin edistää uskonnon itsensä leviämistä.¹ On selvää, että uskonnot ovat täynnä tämänkaltaisia ohjeita ja käytäntöjä: lähetyskäs- kyjä, rippileirien nuotioiltoja, mysteerien ihannoimista, kritiikin kieltämistä, tart- tuvia yhteislauluja, pyhä- kouluja, seurakuntien har- rastuskerhoja ja niin edel- leen. Pyhät kirjoitukset tie- tysti pysyvät eivätkä parane, mutta lauluista on vähitel- len tullut tarttuvampia ja nuotiotari- noista koskettavampia. Uskonnoista on tullut parempia psykologisten tai- pumustemme hyväksikäyttäjiä. Tun- nettu sanonta toimii myös toisinpäin: kansa on oopiumia uskonnolle.

Syy, miksi tulini tätä uskonnon vi- rusmaista luonnetta pohtineeksi, joh-

tuu eräästä muistikuvasta kouluvuo- silta. Ala-asteella opettajanani oli juuri armeijasta kotiutunut harras uskovainen, joka parikin kertaa us- kontotunnilla esitteli Torinon kää- rinliinasta kertovia lehtijuttuja to- distuskappaleena Jeesuksesta. Salk- kuunsa hän oli liimannut näkyvän

Uskontoihin liittyy valvontaa ja rangaistuksia.

tarran, jonka tekstinä oli silloinen kirkko-slogan "Se löytyy". Erääl- lä uskontotunnilla kyseinen opetta- ja ei kuitenkaan esitelmöinyt uskon- tonsa totuuksista. Sen sijaan hän esit- teli Vanhan testamentin ankaria sa- pattisääntöjä ja -rangaistuksia, joista hän teki pilaakin. Koko luokka nau- reskeli ajatukselle, että kengännauho-

Miksi uskonnot ovat hyviä leviämään?

jakaan ei saisi sitoa sunnuntaisin.

Tapaus liittyy uskontojen evo- luutioon kieltämättä hyvin etäisesti. Mutta katsomalla asiaa uskonnon it- sensä näkövinkkelistä tällaiset pienet ja arkiset tilanteet saattavat sittenkin osoittautua merkitykselliseksi. Se, et- tä ala-asteen opettaja esittelee lapsil-

le kriittiseen sävyyn pyhiä kirjoituk- sia ja uskonnollisia tapoja, saattaakin olla vain yksi kristinuskolle kehitty- neistä tavoista turvata omaa menses- tystään. Tämän näkemyksen mukaan pyhät kirjoitukset eivät ole tärkeitä ainoastaan pyhyytensä takia. Ne ovat tärkeitä myös siksi, että niiden sisäl- tämien hullutusten avulla ka- pinahenkisille lapsille voidaan todistella, että uskonto ja us- kovat eivät olekaan mitään ki- vettyneitä muinaisjäänteitä. Ne- hän edustavat itsekriittistä ajat- telua! Ja Jeesuskin lopulta uh- masi sapattisääntöjä parantaen sairaita silloin kun häntä itse- ään huvitti.

Raamatun jakautuminen kahteen testamenttiin, vanhoil- liseen ja uudistusmieliseen, ei siis ole todiste Jumalan tai hänen poi- kansa olemassaolosta, mutta se ker- too uskonnollisuuden muotojen käy- mästä olemassaolon taistelusta.

Tällä tavoin uskontoihin ja usko- musjärjestelmiin on historian saatos- sa kasautunut lukemattomia niiden oppeja levittäviä hienovaraisia stra- tegioita. Olipa uskonnollisten sään- töjen järkevöityminen tällai- nen strategia tai ei, se saattaa uskonnon itsensä kannalta ol- la liiankin toimiva. Konstihan tulee vaivihkaa laimentaneeksi uskonnon oppeja – antaen sa- malla tilaa sekä rationaalisuu- den että toisaalta myös funda- mentalistisempien oppien le- viämiselle. Aika näyttää, mitä maailmankatsomusten mark- kinoilla tulee tapahtumaan. Ra-

tionalismi tuskin koskaan lisää kanta- jansa lisääntymismenestystä, mutta ainakin ajoittain sekin tuottaa itsen- sä leviämistä edistäviä tapoja ja tari- noita. Luultavasti rationalismi tulisi houkuttelevammaksi, jos sekin osaisi valjastaa ihmiselle luontaisen lähim- mäisenrakkauden käyttöönsä.

¹⁾ Juhlalliset selibaattiriitit saattavat olla historiallisesti yhteydessä pelkoon, että uskonnollisille johtajille an- nettu valta poikisi heille kohtuuttomasti lisääntymismahdollisuuksia. Papistolta vaaditusta selibaatista on siis saattanut koitua geneettisiä etuja muille yhteisön jäsenille. Ja onpa uskonnollisella johtajalla usein myös yli- vertaiset kyvyt auttaa omia sukulaisiaan. Siksi selibaatti ei välttämättä olekaan biologinen mysteeri eli selitys- tä vaativa "geneettinen itsemurha". Viime vuosina on toki spekuloitu sellaisellakin ajatuksella, että selibaatti- lupaus ei monille papeille tarkoita mitään, koska heidän luontaiset kiinnostuksenkohteensa ovat jo valmiiksi muualla kuin aikuisissa heterosuhteissa.

Tunnustuksettomien kulttuurin, yhden- vertaisen kohtelun ja tasa-arvon, vakau- muksen ja omantunnon vapauden, hu- manismin, rationaalisuuden ja uskonto- hin sitoutumattoman globaalin etiikan äänenkannattaja.

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain Liitto ry
Fritänkarnas Förbund rf

Vapaa Ajatteliija on Kulttuuri-, mielipi- de- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen.

Kirjoittajien mielipiteet eivät välttämät- tä vastaa lehden tai julkaisijan kantaa.

Lehden tiedot

Painopaikka
Kirjapaino Lönnberg Print&Promo
Numero 1/2014
Painos 2500 kpl
ISSN 0355-8703
ISSN 2242-8992
Ilmestyy 4 numeroa vuodessa

Toimitus

Vastaava päätoimittaja
Petri Karisma

Toimitussihteeri
Suvi Auvinen

Toimituskunta

Lasse Pylkki pj, Suvi Auvinen,
Petri Karisma, Aimo Törmänen,
Esa Ylikoski

Ulkoasu ja taitto
Sauli Lehtinen

Kirjoittajalle, lukijalle

Kirjoitukset, mielipiteet, aihetoivomuk- set ja kommentit toimituskunnalle alla olevaan osoitteeseen.

Mahdollisista kirjoituspalkkioista sovit- tava ennakolta.

Toimitus varaa oikeuden muokata ja ly- hentää tekstejä.

Yhteydenotot

toimitusneuvosto@vapaa-ajattelijat.fi

Tilaukset, ilmoitukset, osoitteen muutokset

Tilaushintaa 25 €/vuosi

Ilmoitukset koko sivu 500 €
puoli sivua 250 €
1/4 sivua 125 €
1/8 sivua 75 €

Tilaukset, ilmoitukset ja tilaajien osoitteen muutokset osoitteeseen: Vapaa-ajattelijain Liitto ry
Neljäs linja 1
00530 Helsinki
p. 045 345 2365
val@vapaa-ajattelijat.fi

Jäsenyhdistysten henkilöjäsenet ilmoit- tavat osoitteenmuutokset ja muut jä- senasiat omalle yhdistykselleen.

Seuraava numero

Ilmestyy kesäkuussa 2014.
Aineisto 6.4. mennessä osoitteeseen: toimitusneuvosto@vapaa-ajattelijat.fi

Lehden arkisto

Lehden arkisto liiton sivustolla
www.vapaa-ajattelijat.fi/
lehden-arkisto

VAPAA-AJATTELIJAIN LIITTO RY FRITÄNKARNAS FÖRBUND RF

Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
http://www.vapaa-ajattelijat.fi
val@vapaa-ajattelijat.fi
p. 045 345 2365

Liike- ja yhteisötunnus 0221208-2
Yhdistysrekisterinumero 38101
Nordea FI5612373000117835

Puheenjohtaja

Petri Karisma
petri.karisma@orvokki.net

Taloudenhoitaja

Jouni Vilkkä

Liittohallitus

Petri Karisma, puheenjohtaja
Marko Lakkala, varapj.
Esa Ylikoski, pääsihteeri
Heljä Pekkalin
Tapio Kortesaari
Mikko Mäkinen
Kari Pasanen
Arvid Saarinen
Aimo Törmänen

Kannanottoja

Vapaa-ajattelijain liitto on loppusyksyn ja alkutalven aikana antanut lukuisia kannanottoja ja lausuntoja ja toimittanut niistä lyhyet tiedotteet medially. Kannanotot ovat tarkemmin luettavissa liiton sivustolla.

Ei tukiaisia evankelis-luterilaiselle kirkolle

Tiedote 29.11.2013

Vapaa-ajattelijain liitto ei kannata työryhmän ehdotusta luterilaisen kirkon 120 miljoonan euron könttätuesta korvauksena kirkon ns. yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta. Liitto esittää, että jokaista tehtävää ja tukea tarkastellaan kriittisesti omassa asiayhteydessään. Liiton mielestä väestökirjanpidon voi hoitaa väestörekisteri ja hautaus toimi tulisi kunnallistaa. Kirkollisveron kannosta verottajalle maksettavaa korvausta ei liiton mielestä ole mitään syytä alentaa.

Antakaa kirkolle rahankeräyslupa

Lausunto sisäasiainministeriölle 16.12.2013

Vapaa-ajattelijat kannattavat nykyisille valtiokirkkoille oikeutta järjestää rahankeräyksiä, mikäli samalla suuntaudutaan näiden kirkkojen julkisoikeudellisten etuoikeuksien poistamiseen. Lähtökohtana tulee olla yhdenvertaisuus. Samasta syystä ei pidä kieltää myöskään yksittäisiä seurakuntia keräämästä rahaa. Nykyinen laki on omiaan pikemminkin häivyttämään keräyksen toimeenpanijan, kun kirkot kuitenkin keräävät rahaa epäsuorasti esim. lähetysjärjestöjen kautta.

Uskonottomuus huomioon opettajakoulutuksessa

Kannanotto 3.1.2014

Liitto on antanut kommenttikannanoton opettajakoulutuksen demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittämisen selvityshenkilöille. Liitto pitää Opetusministeriön

asettamia kehittämistavoitteita tärkeinä ja painottaa kommentteissaan uskonottomien yhdenvertaisen kohtelun sekä uskonnon ja omantunnon vapauden huomioon ottamista ihmisoikeuskasvatuksessa. Uskonottomien katsoimuksellisia oikeuksia on liiton mielestä vuosikymmenten varrella väheksytty niin opettajakoulutuksessa kuin koulutusintituutioissa ylipäätään, eikä uusia ihmis- ja perusoikeuksia ole tällä osin vielä täysimääräisesti alettu soveltaa sen paremmin varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa kuin lukiokoulutuksessa. Kriittistä huomiota saa mm. oppilaitosten toimintaansa liittämä luterilainen uskonnonharjoitus.

Lukion tuntijakoa koskevan asetusluonnoksen kommentointi

13.1.2014

Vapaa-ajattelijain Liitto on lähettänyt Oikeuskanslerinvirastolle seuraavan kysymyksen:

Vuonna 1998 säädetyt lukiolain mukaan lukion oppimäärään kuuluu mm. "- matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia opintoja, uskontoa tai elämäntutkimustietoa -". Lakia edeltävä hallituksen esitys 86/1997 toteaa: "Tarkoituksena on, että opiskelijalle pakolliset aineet säilyvät nykyisellään." Tarkempi tuntijako säädetään asetuksella.

Opetusministeriön työryhmä on laatinut esityksen asetuksesta luki- on uudeksi tuntijaoksi. Esityksen mukaan uskontoa tai elämäntutkimustietoa tulisi opiskella pakollisena ainakin yksi kurssi, mutta vaihtoehtoisia A ja B esimerkiksi fysiikan, kemian ja biologian tai filosofian, historian ja yhteiskuntaopin voisi jättää täysin opiskelematta.

**Kannatetaan!
Kannatetaan!
Kannatetaan!
Kannatetaan!**

Voidaan kysyä, noudattaako esitetty asetus lain henkeä ja kirjainta, vai ohittaako valtioneuvosto tosiasiallisesti eduskunnan päätösvallan jättämällä useita matemaattis-luonnontieteellisiä tai humanistis-yhteiskunnallisia aineita pois pakollisesta oppimäärästä.

Vapaa-ajattelijat oikeusasiamiehen päätöksestä: Tärkeä askel pois pakkouskonnosta – ratkaisu silti puolinen

14.1.2014

Uskonnonharjoituksen pakollisuuden poistaminen Puolustusvoimissa on tärkeä askel parempaan, vaikka jääkin puolitiehen. Näin kommentoi Vapaa-ajattelijain liitto eduskunnan oikeusasiamiehen päätöstä. Kun kirkon jäsenten velvollisuus osallistua uskonnonharjoitukseen kuten hartauksiin ja jumalanpalvelukseen sekä "kirkollisen työn" oppitunneille poistuu, uskonnonvapaus ja yhdenvertaisuus kehittyvät puolustusvoimissa myönteisesti. Nykyinen käytäntö on painostava. Vaihtoehtona olevan elämäntutkimustiedon tulee päätöksen mukaan olla aidosti tarjolla kaikille.

Yhdenvertainen Suomi -kansalaisaloite: Uskonto tai vakaumus on saatava pitää yksityisasiana

Tiedote 22.1.2014

Uskonnonvapauteen kuuluu yhtäältä, että jokaisella tulee olla oikeus kertoa uskostaan ja uskonnostaan muille. Toisaalta uskonnonvapauteen kuuluu myös yksityisyyden suoja, jonka mukaan ketään ei tule saattaa tilanteeseen, jossa hän joutuu vasten tahtoaan kertomaan tai muuten paljastamaan uskontonsa tai vakaumuksensa. Olemme tottuneet siihen, että poliittista mieltäpidettä tai seksuaalista suuntautumista ei tarvitse paljastaa, ellei itse halua. Uskonnon tai vakaumuksen joutuu Suomessa kuitenkin vielä paljastamaan monissa paikoissa tahtomattaan.

Oikeus yksityisyyteen "uskonasioissa"

Tiedote 30.1.2014

"Kunnan toiminta on uskonnollisesti tunnustuksetonta." Tällaista lisäystä kuntalakiin esittää Vapaa-ajattelijain liitto lausunnossaan kuntalain kokonaisuudistuksesta. Perusteluina ehdotukselle ovat vaatimus yhdenvertaisuudesta ja yksityisyydestä sekä yleinen mielipiteiden kehitys 2000-luvulla. Kansalaisten kohtelu yhdenvertaisesti riippumatta heidän uskonnotaan tai vakaumuksestaan (Perustuslaki 6 §) edellyttää myös kunnilta katsomuksellisen neutraliteettiperiaatteen noudattamista. Yksittäistä uskontoa ei saa suosia eikä syrjiä. Perusoikeuksia tulee edistää myös lainsäädäntötoimin (Perustuslaki 22 §), mihin kuntalaki antaa mahdollisuuden.

Uskonto historiaan

5.2.2014

Vapaa-ajattelijain liitto kannattaa filosofian, elämäntutkimustiedon, historian ja yhteiskuntaopin sekä luonnontieteiden opetuksen pakollisuutta lukiossa yleissivistyksen turvaamiseksi. Sen sijaan uskonnon kurssit on syytä lopettaa; uskontoja kulttuurisena ja historiallisena ilmiönä on mahdollista käsitellä muiden oppiaineiden yhteydessä. Liitto on antanut lausuntonsa lukion tuntijakoehdotuksesta.

Pääsihteerin palsta

Keskustelu ja jalkautuminen TARPEEN

Esa Ylikoski

Kirjoitin viime numerossa YK:n julistaman helmikuun 1. viikon suomenkielisestä nimestä. Suomessa teemaviikkoa oli kolmena edellisenä vuonna vietetty ”uskontojen välisen yhteisymmärryksen” nimellä. Nyt nimeksi tuli viime tingassa, aikamoisen väännön jälkeen esittämämme YK:n perusajatuksen mukainen ”Uskontojen ja katsomusten yhteisymmärryksen viikko 2014”.

Vapaa-ajattelijat ja Humanistiliitto olivat siltä pohjalta nyt mukana eräissä yhteistapahtumissa. Alustin Uskonnonvapaus ihmisoikeutena -seminaarissa uskonnonvapauslainsäädännön kehityksestä. Helsingin vaparit oli esillä katsomusfoorumin torilla.

Vuoden 2015 viikon valmisteluun on tätä vuotta paremmat lähtökohdat, kun jo nyt tiedetään teema. Vapaa-ajattelijat ja humanistit voisivat olla järjestämässä tapahtumia useammallakin paikkakunnalla. Liitto on myös hakenut Ulkoasiainministe-

riön globaalikasvatusrahoista pientä avustusta viikon valmisteluun.

Yhteisymmärrys ei tarkoita, että oltaisiin samaa mieltä, vaan sitä, että ymmärretään paremmin toisten katsomuksellisten ryhmien lähtökohtia. Vapaa-ajattelijain kannalta on tärkeää tuoda esiin omia ihmisoikeusperustaisia lähtökohtiamme, koska linjastamme on viljalti myös virheellisiä käsityksiä ja tulkintoja. Tästä voi kertoa seuraavan esimerkin.

Uskonnonvapausseminaarissa kerroin, miten uskonnonvapauden ns. negatiivinen ulottuvuus, vapaus uskonnosta on viimeisen 150 vuoden aikana edennyt hitaasti askel askeleelta ja miten vieläkin Suomessa on ihmis- ja perusoikeuksien valossa tiettyjä olennaisia puutteita. Olin lähettänyt myös ennakkomateriaalina esitykseni koko viikon taustaverkostolle. Niinpä eräs vähemmistöuskonnon edustaja paheksui viestissään jo etukäteen esitykseni ”uskonnonvastaista henkeä”. Tähän saatoin vastata tilaisuuden jälkeen näin:

”Uskonnotonni järjestöjen esittämät ihmis- ja perusoikeusperustaiset kehittämisohdotukset kohdistuvat ”vaatimuk-

sina” valtioon ja kuntaan, ei suinkaan uskontoihin, ei edes enemmistöasemassa olevaan ev.lut. kirkkoon sinänsä. Tämä on tärkeä erottelu. Ymmärrämme että kirkkoilla on ”lähetyskäskynsä”, jota ne pyrkivät toteuttamaan.

Yhdenvertaisuusperiaatteesta seuraa, että julkisen vallan ei tulisi suosia tai syrjiä mitään yksittäistä uskontoa tai katsomuksellista ryhmää. Ei edes enemmistöryhmää. Se takaisi kaikkien vapauden ja ”reilun pelin” eri katsomuksille. Yhteiskunta (kansalaisyhteiskunta) on eri asia kuin julkinen valta (valtio ja kunta).

Erityisesti uskonnon harjoittamisen (jumalanpalvelus, hartaus) tulisi olla yksilön, perheen ja yhteisön asia, ei julkisen vallan (valtio, kunta) järjestämä asia. Tietääkseni mikään kunta tai kunnan ylläpitämä koulu ei järjestä juutalaista uskonnonharjoitusta, vaan se tapahtuu synagogissa juutalaisten seurakuntien ja seurakuntalaisten itsensä toimesta koulutyöpäivän ulkopuolella. Se on erittäin ok meille, ja ilmeisesti myös Teille.

Ja ihmisellä tulisi olla myös oikeus halutessaan pitää uskonnollinen tai uskonnoton katsomuksensa omana tietonaan (kuin myös tuoda julki); julkisen vallan

ei tulisi järjestää tilannetta, jossa yksilö tai perhe joutuu vasten tahtoaan suoraan tai välillisesti ilmaisemaan, ovatko uskossa ja miten vai eivätkö ole.

Tämä oikeus yksityisyyteen ”uskonasi-oissa” voi olla tärkeää myös suurten katsomusryhmien sisälläkin olevien suurten uskomuskäsitysten erojen ja niiden edustajien jopa kärjistyneiden suhteiden välillä. Esimerkiksi ev.lut. kirkon jäsenet ajattelevat hyvin monella tavalla monesta asiasta (esim. homoseksuaalisuus tai uskontunustuksen eräät ydinkohdat). Myös islamilaisuuden sisällä on tietääkseni suuria eroja katsomuksissa ja identiteeteissä (esim. kaikki itseään muslimina pitävät naiset eivät käytä huivia).”

Tämän jälkeen sain esitykseni enakkokritisoijalta verkoston sähköpostiryhmässä seuraavan vastauksen:

Täytyy myöntää, että tämä esiin nostamasi problematiikka ei ole minulle ennen näyttäytynyt, enkä ole kokenut ongelmaksi esim. kristillisen uskon suurta roolia julkisessa tilassa. Olen ajatellut, että kun kerran ollaan suomalaisia ja asutaan Suomessa, niin se kirkon asema on ikään kuin ”annettu” ja kuuluu asiaan. Jännä huomata, että joitakin se häiritsee. Mutta mielipiteitä on yhtä monia kuin on ihmisiä eikä siinä sinänsä ole mitään ongelmaa. ... Toivotan onnea omassa missiossasi. Aina oppii uutta näköjään.”

Tällainen esimerkki puoltaa käsitystä, jonka mukaan vapaa-ajattelijain ja humanistien kannattaa keskustella myös erilaisen uskonnollisten piirien edustajien kanssa. Ei tietenkään niin, että yrittäisimme saada heitä luopumaan uskostaan. Katsomuksellinen keskustelu on asia erikseen. Kerromme vain, että ihmisoikeuspoliittiset tavoitteet eivät kohdistu uskontoja vastaan, vaan kritiikkimme kohdistuu valtiovallan ja kuntien toiminnan ajastaan jälkeen jääneisiin piirteisiin. Kun säädöksiä on paranneltu vuosikymmenestä toiseen, sen työn jatkamiselle on yhä tarvetta.

Edellä sanottu ei tarkoita sitä, että me vapaa-ajattelijat emme voisi käyttää uskontokriittistä, katsomuksellista tai poliittista keskustelua tai puuttua aktiivisesti uskonto- tai kulttuuriperustaisesti ilmeneviin ihmisoikeus-

Vapaa-ajattelu on ihmisoikeuskysymys.

keusloukkauksiin, joita ilmenee eri puolilla maailmaa. Sillekkin on tuki tilaa 365 vuorokautta vuodessa.

Maailmankatsomuksellinen keskustelu maailmankuvan, elämäntieteen ja etiikan perusteista on tietysti jyrkästi sallittua ja toivottavaa yhteiskunnassa myös uskonnottomista ja sekulaarihumanistisista lähtökohdista. Toki katsomukset ja keskustelut niistä ovat meillä uskonnottomilla nimenomaan yksilöiden asia, ja järjestämme puolestaan kiinn-

”Saako lapsi osallistua pyhäkouluun?”

nittävät päähuomion ihmis- ja perusoikeuspoliittisiin ongelmiin ja niiden poistamiseen.

Maailmanlaajuisiin ongelmiin reagoimista on ikävä kyllä kosolti syitä lisätä, mutta onneksi meillä on myös kansainvälisiä järjestöjä, jotka tekevät sitä myös meidän tuellamme.

Kansainvälinen humanistinen ja eettinen unioni pitää ison, kolmen

vuoden välein järjestettävän kongressin elokuussa 2014 Oxfordissa. Vapaa-ajattelijain kansainvälinen yhdistys kokoontuu heti sen jälkeen Lontoossa. Vapaa-ajattelijain liitto on jäsenenä myös Euroopan humanistisessa federaatiossa, joka tekee hyvää työtä mm. vaikuttamalla Euroopan neuvostoon ja Euroopan unioniin.

Meidän kannattaa nootterata positiivisesti, keitä Euroopan ihmisoikeustuomioistuin EIT luonnehtii uskonnottomiksi. Meitä ovat EIT:n mukaan ateistit, agnostikot, skeptikot ja uskontojen suhteen välinpitämättömät. Siinä kokonaisuudessa jälkimmäinen ryhmä on poliittisten tavoitteiden edistymisen kannalta mitä tärkein. Se ei määritelmän mukaan ole erityisen kiinnostunut maailmankatsomuksellisista keskusteluista. Moni on asioita ehkä aikanaan pohtinutkin - ja sitten todennut, että kannattaa keskittyä elämään tätä ainoaa elämää.

Miten uskontojen suhteen välinpitämättömät saisi ainakin pienessä määrin aktivoitua tukemaan ihmisoikeuspoliittisia uudistuksia, edes pienen teon? Ehkä yksi keino olisi korostaa, että katsomukset ovat yksityisasi ja että tätä oikeutta täytyy puolustaa

Toinen motiivi voisi liittyä lapsiin. Joidenkin vanhempien välinpitämättömyyttä saattaa ravistella, jos päiväkodin tädit tai sedät toistuvasti kyselevät, ”saako lapsi osallistua” ja sitten taas, ”saako lapsi osallistua” pyhäkouluun, pikkukirkkoon, seurakunnan nukketeatteriin tai ”valokuvaseikkailuun”. Tällainen on yhä arkipäivää jopa Helsingissä, myös kouluissa.

Ravistelu voisi onnistua, jos onnistumme herättelemään asiaa myös julkisuudessa. Julkisuutta on ja tuo myös Yhdenvertainen Suomi -kansalaisaloitteen nimien kerääminen turuilla ja toreilla. Nyt on tullut aika myös jalkautua.

Olisiko jo aika?

KIRKKO IRTI VALTIOSTA!

KULTTUURIVIHKOJEN
NUMEROSSA 1 | 2014
TÄMÄ JA MUITA AIHEITA:

Uskonnonopetus
muutosten edessä

Yhdenvertainen Suomi
-kampanja

Usko suomalaisessa
kirjallisuudessa

Hannu Niklanderin
matkaessee Huippuvuorilta

IRTONUMERO VAIN
9,40€

Kulttuurivihkot

AKATEEMISESTA KIRJAKAUPASTA TAI KULTTUURIVIHKOJEN VERKKOKAUPASTA
WWW.KULTTUURIVIHKOT.FI